

*Afsked med
de afdøde*

Afsked med de afdøde

Ritualer

til

Afsked i hjemmet og på hospitalet

Modtagelse af båren i kirken

Begravelse

Bisættelse

Urnedesættelse

Særlige bønner

Ritualer i forbindelse med børns død

Afsked med de afdøde

Ritualet er udarbejdet af Liturgikommissionen og godkendt ad experimentum af Biskop Czeslaw Kozon.

Forsidebillede er udført af
P. Raymond Minnaert O. Præm

Ansgarstiftelsens Forlag 2000

Indhold

Forord	5
Biskoppens indledning	6
Ritualer ved voksnes død	9
Afsked i hjemmet – kort form	11
Afsked i hjemmet – lang form	21
Modtagelse af båren i kirken	35
Begravelse – med eller uden messe	51
På kirkegården	73
Bisættelse – med eller uden messe	84
Urnedesættelse	111
Særlige bønner	121
Ritualer ved børns død	129
Modtagelse af båren i kirken	131
Begravelse - med eller uden messe	147
På kirkegården	165
Bisættelse – med eller uden messe	175

Forord

Hermed forelægges nye ritualer til afskeden med de afdøde. Ritualerne er udarbejdet ud fra tyske og amerikanske ritualer delvis som oversættelser og delvis som omarbejdelser af det foreliggende materiale. Desuden er der hentet inspiration i latinske og norske forlæg.

Formålet med den nye udgave har været at give flere valgmuligheder inden for ritualerne i forbindelse med begravelse og bisættelse samt at tilføje særlige ritualer ved børns død, til afsked i hjemmet, modtagelse i kirken samt urnenedsættelse. Desuden er der bønner til særlige situationer.

I nogle af ritualerne er indsat tekster til læsninger, vekselsange og evangelier. Princippet har været, at de ritualer, som ikke finder sted i alterrummet i nærheden af en læsepult, er forsynet med tekster for at undgå besvær med flere bøger på én gang. Ved ritualer i alterrummet benyttes lektionaret.

Biskoppens forord

Konfronteret med døden bliver menneskelivets gåde mest påtrængende (Gaudium et spes, nr. 18). Denne konfrontation bliver intet menneske forskånet for, den melder sig hos den troende såvel som hos den ikke-troende både som en del af menneskets overvejelser om livet, og når døden nærmer sig en selv eller rammer blandt ens nærmeste. For den troende, som ved dåben er blevet forenet med Kristus, er døden den naturlige overgang til det nye liv, som Kristus har givet os del i ved sin egen død og opstandelse. Gud har kaldet og kalder stadigvæk mennesket til ved hele sit væsen at blive forenet med sig gennem en evig delagtiggørelse i det uforgængelige guddommelige liv (1 Kor 5; Gaudium et spes, 18). Som vi ved dåben og de øvrige sakramenter lader os bære frem og ledsage af Kirkens handling og bøn og fejrer, hvad vi inddrages i, således indføjer vi også vor jordiske afsked med de døde i Kirkens gudstjenesteliv, på fornemste måde i den hellige Eukaristi, hvor vi forkynder Kristi død, priser hans opstandelse i forventning om hans genkomst. Som døden er alle menneskers lod, vil også alle kristne – i de fleste tilfælde også de med kun et perifert forhold til troslivet – søge Kirken, når et familiemedlem eller anden pårørende dør. Denne kendsgerning gør Kirkens pastorale funktion i

forbindelse med døden meget alsidig og udfordrer ofte sjælesørgeren på mange forskellige måder. Døden indtræffer under forskellige omstændigheder – pludseligt eller efter lang tids sygdom, i livets blomstring eller ved dets modne afslutning – og med forskellig indstilling forholder mennesket sig til dødens dramatiske indgriben. Denne forskelligartethed er der taget højde for i nærværende udgave af Ritualer ved afsked med vore døde. Bogen er et redskab til præsten og andre pastorale medarbejdere i deres møde med sørgende mennesker. Blandt disse vil der dels være mennesker, for hvem Kirkens afsked med de døde er en tillidsfuld overgivelse til Guds barmhjertighed, dels mennesker, som døden hensætter i fortvivlelse og rådvildhed. Udover at udtrykke vor bøn for de døde skal de i bogen indeholdte ritualer også indgive de sørgende trøst og den rådvilde vejledning og holdepunkter. I døden står vi overfor Gud med både ængstelse og håb, ængstelse i bevidstheden om vor ufuldkommenhed, håb i tillid til Hans store kærlighed. Begge aspekter må komme til udtryk i vor fejring af den kristne begravelse. Det indebærer nidkærhed i forbønnen for de afdøde, som er fortsættelsen af vor kærlighed til dem, samtidig med at det ansporer alle, som endnu har livet foran sig – langt eller kort – til fortsat stræben efter fuldkommenhed. Iveren i forbønnen og stræben efter helliggørelse kan vi dog kun lægge for dagen i tillid

til den barmhjertige Gud, som vi beder oplyse vore hjertes øjne, så vi forstår til hvilket håb, han kaldte os, hvor rig på herlighed hans arv til de hellige er, og hvor overvældende stor hans magt er hos os, som tror i kraft af hans mægtige styrke (jf. Ef 1,18-19).

København, den 23. august 2000

X Czeslaw Kozon

Ritualer ved voksnes død

Afsked fra hjem eller hospital

Kort form

Før afdøde føres fra hjemmet eller hospitalet, kan der holdes en kort gudstjeneste. Celebranten kan være en præst, diakon eller anden bemyndiget person. Gudstjenesten kan indledes med en salme.

Hilsen

Til en begyndelse kan kisten bestænkes med vievand.{tc \l2 "Til en begyndelse kan kisten bestænkes med vievand.}

Celebranten indleder derefter gudstjenesten med korsets tegn og én af de følgende hilsener eller bibelord:

**+ I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.
Amen.**

A.a.

*Hvis celebranten er præst eller diakon:
Barmhjertighedens Fader og trøstens Gud være
altid med jer.*

Alle:

Og med din ånd.

A.b.

Hvis celebranten er lægmand:

Barmhjertighedens Fader og trøstens Gud være med os.

Alle:

Amen.

B.

Celebrant:

Salige er de, som sørger, for de skal trøstes.

(Matt 5,4)

C.

Celebrant:

Således siger Herren:

Kom til mig, alle I, som slider jer trætte og bærer tunge byrder, og jeg vil give jer hvile.

(Matt 11,28)

Salme 121

Celebrant:

Lad os i tillid til Guds hjælp og beskyttelse bede:

Stol på Herren, han er din hjælp og din beskyttelse.

Alle:

Stol på Herren, han er din hjælp og din beskyttelse.

Celebrant:

**Jeg løfter mine øjne mod bjergene.
Hvorfra kommer min hjælp?**

Alle:

**Min hjælp kommer fra Herren,
himlens og jordens skaber.**

Celebrant:

**Han lader ikke din fod vakle.
Han, som bevarer dig, falder ikke i søvn.**

Alle:

**Han, som bevarer Israel,
falder ikke i søvn. Han sover ikke.**

Celebrant:

**Herren bevarer dig.
Herren er din skygge
ved din højre side.**

Alle:

**Om dagen stikker solen dig ikke,
månen ikke om natten.**

Celebrant:

**Herren bevare dig mod alt ondt.
Han bevare dit liv.**

Alle:

**Herren bevare din udgang og din indgang
fra nu af og til evig tid.**

Celebrant:

**Ære være Faderen og Sønnen
og Helligånden.**

Alle:

**Som det var i begyndelsen, så nu og altid
og i al evighed. Amen.**

**Stol på Herren, han er din hjælp og din
beskyttelse.**

Kyrie litani

Celebrant:

**Herre Jesus Kristus,
på korset har du udgydt dit blod for at tage vore
synder bort.**

Herre, forbarm dig.

Alle:
Herre, forbarm dig.

Celebrant:
Du er opstået fra graven for at udfri os fra døden.
Kristus, forbarm dig.

Alle:
Kristus, forbarm dig.

Celebrant:
Du er gået ind til Faderens herlighed, for at føre os ind til livet.
Herre, forbarm dig.

Alle:
Herre, forbarm dig.

Herrens Bøn

Celebranten indleder Fader vor med én af de følgende opfordringer:

A.
Brødre og søstre,
vort sande hjem er i himlen.
Lad os derfor bede til vores himmelske Fader,
som Jesus lærte os det:

B.

**Hos Gud er der barmhjertighed og frelse i fylde,
lad os bede, som Jesus har lært os:**

C.

**Lad os bede om Guds riges komme, som Jesus
lærte os:**

Alle:

Fader vor¹/₄.

Afsluttende bøn

Se også forslag til særlige bønner s.121

Celebrant:

A.

Gud, vor Fader,

vi anbefaler vores bror/søster N. i din hånd.

Hans/hendes vej er til ende.

**Befri ham/hende fra alt ondt, så han/hun kan
vende hjem til din evige fred.**

Åbn Paradiset for ham/hende,

**dér, hvor der ikke findes sorg, ingen klage og
ingen smerte,**

**men fred og glæde med din Søn og din Hellige Ånd
i evighed.**

B.

Barmhjertige Fader og trøstens Gud.

I din kærlighed er du os nær.

Du leder os på alle vore veje.

Se til denne familie,

der sørger over én, de holdt af.

Trøst dem i deres smerte,

og overvind sorgens mørke ved troens lys.

Din Søn har ved at dø overvundet døden,

og skabt livet på ny.

Hjælp os til urokkeligt at have tillid til ham.

Tag din tjener/inde N. hjem til dig,

og før os engang sammen ind i dit rige.

Ved Kristus, vor Herre.

C.

Himmelske Fader.

Lad os i din Søn finde

trøst i sorgen,

sikkerhed i tvivlen

og mod til at gennemleve denne tid.

Gør vores tro stærk

ved Kristus, vor Herre.

Alle:

Amen

Velsignelse

Celebranten siger:

Velsignet være de, som er døde i Herren.

De følgende ord kan ledsages af et tegn. Fx kan celebranten tegne korsets tegn på afdødes pande. Hvis det passer i situationen, kan også andre af de tilstedeværende gøre det.

Herre, giv ham/hende den evige hvile.

Alle:

Og lad det evige lys lyse for ham/hende.

Celebrant:

Han/hun hvile i fred.

Alle:

Amen.

Her kan låget lægges på kisten.

Celebrant:

**Måtte hans/hendes sjæl
og alle de hensovede
ved Guds barmhjertighed hvile i fred.**

Alle:

Amen.

Enten

Hvis celebranten er en præst eller diakon, siger han

så:

**Måtte Guds fred,
som overgår al forstand,
bevare jeres hjerte og sind
i sikker forvisning om Guds
og vor Herre Jesu Kristi kærlighed.**

Alle:

Amen.

Celebrant:

**Den almægtige Gud, Fader, Søn og Helligånd
velsigne jer.**

Alle:

Amen.

Eller

*Hvis celebranten er en lægperson, nedkalder
vedkommende Guds velsignelse, betegner sig selv
med korsets tegn og siger:*

Måtte Guds kærlighed

og vor Herre Jesu Kristi fred

velsigne og trøste os

og blidt tørre hver tåre af vores øjne.

I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

Alle:

Amen.

Afsked fra hjem eller hospital

Lang form

Før afdøde føres fra hjemmet eller hospitalet, kan der holdes en kort gudstjeneste, som kan ledes af præst, diakon eller lægfolk.

Gudstjenesten kan indledes med en salme.

Hilsen

Til en begyndelse kan kisten bestænkes med vievand.

Celebranten indleder derefter gudstjenesten med korsets tegn og én af de følgende hilsener eller bibelord:

**+ I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.
Amen.**

A.a.

Hvis celebranten er præst eller diakon:

Barmhjertighedens Fader og trøstens Gud være altid med jer.

Alle:

Og med din ånd.

A.b.

Hvis celebranten er lægmand:

Barmhjertighedens Fader og trøstens Gud være med os.

Alle:

Amen.

B.

Celebrant:

Salige er de, som sørger, for de skal trøstes.

(Matt 5,4)

C.

Celebrant:

Således siger Herren:

Kom til mig, alle I, som slider jer trætte og bærer tunge byrder, og jeg vil give jer hvile.

(Matt 11,28)

D.

Celebrant:

Stol på Gud, han vil hjælpe dig, håb på ham, og han vil jævne dine veje.

(Sir 2,6)

Bøn

Med følgende eller lignende ord indbyder celebranten de tilstedeværende til at bede:

Brødre og søstre,

vi tror på,

at venskabets og hengivenhedens bånd,

som knytter os sammen,

ikke bliver brudt ved døden.

I tillid til, at Gud altid husker enhver af os,

beder vi om, at Gud vil tage N. hjem til sig.

Pause til stille bøn.

**Herre, vor Gud,
Ved N.'s død husker vi,
at vi er mennesker,
og at vores liv her på jorden er kort.
Men for dem, som tror på din kærlighed,
er døden ikke det sidste,
og den ødelægger ikke de bånd,
som du skaber i vores liv.
Vi deler disciplenes tro
og Guds børns håb.
Bring Kristi opstandelses lys
ind i dette prøvelsens og smertens øjeblik,
hvor vi beder for N. og for dem,
som elsker ham/hende.
Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.**

Alle:
Amen.

Læsning

2.Kor 5,1;6-8.

Læsning af apostlen Paulus' andet brev til menigheden i Korinth.

Brødre og søstre.

Vi ved, at hvis det telt, som er vort hus her på jorden, brydes ned, så har vi en bygning fra Gud, et hus, der ikke er bygget med hænder, men er evigt, i himlene.

Så er vi da altid ved godt mod, og vi er det, selv om vi ved, at vi ikke kan være hjemme hos Herren, så længe vi er hjemme i legemet - for vi lever i tro, ikke i det, som kan ses.

Men vi er ved godt mod og vil hellere bryde op fra legemet og have hjemme hos Herren.

Dette er Guds ord.

Vekselsang

Salme 27

Omkvæd:

Herren er mit lys og min frelse.

Herren er mit lys og min frelse,

hvem skal jeg da frygte?

Herren er værn for mit liv,

hvem skal jeg da være bange for?

Omkvæd

Herren er mit lys og min frelse.

Selv om en hær belejrer mig,

er mit hjerte uden frygt;

selv om der føres krig imod mig,

er jeg dog tryg.

Omkvæd

Herren er mit lys og min frelse.

Kun ét ønsker jeg fra Herren,

kun det længes jeg efter:

At bo i Herrens hus,

**så længe jeg lever,
så jeg kan fryde mig over Herrens herlighed
og søge svar fra ham i hans tempel.**

Omkvæd

Herren er mit lys og min frelse.

**Jeg husker, at du siger:
”I skal søge mit ansigt!”
Herre, jeg søger dit ansigt,
skjul ikke dit ansigt for mig.**

Omkvæd

Herren er mit lys og min frelse.

**Jeg stoler på,
at jeg skal se Herrens godhed
i de levendes land.
Sæt dit håb til Herren,
vær stærk, fat mod,
sæt dit håb til Herren!**

Omkvæd

Herren er mit lys og min frelse.

Evangelium

Joh 14,1-7

I min Faders hus er der mange boliger

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Johannes.

”Jeres hjerte må ikke forfærdes!

Tro på Gud, og tro på mig!

I min faders hus er der mange boliger;

hvis ikke, ville jeg så have sagt,

at jeg går bort for at gøre en plads rede for jer?

Og når jeg er gået bort og har gjort en plads rede for jer,

kommer jeg igen og tager jer til mig,

for at også I skal være, hvor jeg er.

Og hvor jeg går hen, derhen kender I vejen.”

Thomas sagde til ham:

”Herre, vi ved ikke, hvor du går hen,

hvordan kan vi så kende vejen?”

Jesus sagde til ham:

”Jeg er vejen og sandheden og livet;

ingen kommer til Faderen uden ved mig.

Kender I mig, vil I også kende min fader.

fra nu af kender I ham og har set ham.”

(Prædiken)

Forbønslitani

Celebrant:

**Lad os vende os til Jesus Kristus
i tillid og tro på magten i hans kors og opstandelse.**

Forbeder:

**Opstandne Herre, forbillede for vores liv.
Herre, forbarm dig.**

Alle:

Herre, forbarm dig.

Forbeder:

**Du er et løfte om og et billede på,
hvad vi skal blive.
Herre, forbarm dig.**

Alle:

Herre, forbarm dig.

Forbeder:

**Guds Søn,
du kom for at tilintetgøre synd og død.
Herre, forbarm dig.**

Alle:

Herre, forbarm dig.

Forbeder:

**Guds Ord,
du befriede os fra frygten for døden.
Herre, forbarm dig.**

Alle:

Herre, forbarm dig.

Forbeder:

**Korsfæstede Herre,
du blev fornedret i døden,
men oprejst i herlighed.
Herre, forbarm dig.**

Alle:

Herre, forbarm dig.

Forbeder:

**Milde Hyrde,
du bringer hvile til vore sjæle.
Giv N. den evige hvile.
Herre, forbarm dig.**

Alle:

Herre, forbarm dig.

Forbeder:

**Herre Jesus,
du velsigner dem, der sørger og lider.
Velsign N.'s familie og venner,
som er samlet her i dag.
Herre, forbarm dig.**

Alle:

Herre, forbarm dig.

Herrens Bøn

Celebranten indleder Fader vor med én af de følgende opfordringer:

A.

**Brødre og søstre,
vort sande hjem er i himlen.
Lad os derfor bede til vor himmelske Fader, som
Jesus lærte os det:**

B.

**Hos Gud er der barmhjertighed og frelse i fylde,
lad os bede, som Jesus har lært os:**

C.

**Lad os bede om Guds riges komme, som Jesus
lærte os:**

Alle:

Fader vor $\frac{1}{4}$.

Afsluttende bøn

Se også forslag til særlige bønner s.121

Celebrant:

Himmelske Fader.

Lad os i din Søn finde

trøst i sorgen,

sikkerhed i tvivlen

og mod til at gennemleve denne tid.

Gør vores tro stærk

ved Kristus, vor Herre.

Alle:

Amen

Velsignelse

Celebranten siger:

Velsignet være de, som er døde i Herren.

De følgende ord kan ledsages af et tegn. Fx kan celebranten tegne korsets tegn på afdødes pande. Hvis det passer i situationen, kan også andre af de tilstedeværende gøre det.

Herre, giv ham/hende den evige hvile.

Alle:

Og lad det evige lys lyse for ham/hende.

Celebrant:

Han/hun hvile i fred.

Alle:

Amen.

Her kan låget lægges på kisten.

Celebrant:

**Måtte hans/hendes sjæl
og alle de hensovede
ved Guds barmhjertighed hvile i fred.**

Alle:

Amen.

***Enten - Hvis celebranten er en præst eller diakon,
siger han så:***

**Måtte Guds fred,
som overgår al forstand,
bevare jeres hjerte og sind
i sikker forvisning om Guds
og vor Herre Jesu Kristi kærlighed.**

Alle:

Amen.

Celebrant:

**Den almægtige Gud, Fader, Søn og Helligånd
velsigne jer.**

Alle:

Amen.

***Eller - Hvis celebranten er en lægperson, nedkalder
vedkommende Guds velsignelse, betegner sig selv
med korsets tegn og siger:***

Måtte Guds kærlighed

og vor Herre Jesu Kristi fred

velsigne og trøste os

og blidt tørre hver tåre af vores øjne.

I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

Alle:

Amen.

Modtagelse af den afdødes bære i kirken

Hilsen

Præsten, diakonen eller gudstjenestelederen går til kirkedøren og hilser de tilstedeværende med én af følgende hilsener eller med lignende ord:

A.

**Håbets Gud give jer fuldkommen fred,
og livets Herre være med jer.**

Menighed:

Og med din ånd.

B.

**Nåde og fred fra Gud vor Fader
og fra vor Herre Jesus Kristus være med jer.**

Menighed:

Og med din ånd.

C.

**Gud vor Fader oprejste Jesus fra de døde.
hans nåde og fred være med jer.**

Menighed:

Og med din ånd.

D.

Måtte barmhjertighedens Gud og trøstens Fader
være med jer.

Menighed:

Og med din ånd.

Bestækning med vievand

*Celebranten bestæmmer kisten med vievand,
idet han siger:*

I dåbens vand døde N. med Kristus
for at opstå med ham til et helt nyt liv.

Måtte han/hun nu sammen med Kristus få del i
den evige herlighed.

Indgangsprocession

*Kisten bæres nu til det sted, hvor den skal stå indtil
begravelsen.*

Påskelyset er anbragt synligt og tæt ved.

*Under denne procession kan synges en salme eller
en vekselsang.*

*Når kisten er kommet på plads, kan man anbringe et
symbol fra det kristne liv på kisten som fx biblen, et
kors eller lignende.*

*Det kan enten foregå i stilhed, eller mens der siges
en af følgende tekster:*

Biblen

**I livet blev N. nærret af Jesu Kristi Evangelium.
Måtte Kristus nu modtage ham
med dette glade budskab:
”Kom, du min Faders velsignede!”**

Korset

**I dåben modtog N. korsets tegn.
Lad nu ham/hende få del i Kristi sejr
over synd og død.**

Korset

**Herre Jesus Kristus,
du elskede os indtil døden.
Lad dette kors
være et tegn på din kærlighed til N.
og til os, der er samlet her i dag.**

Indbydelse til bøn

*Celebranten indbyder de tilstedeværende til at bede
med følgende eller lignende ord:*

**Brødre og søstre,
vi tror, at venskabet og kærlighedens bånd,
der knytter os sammen igennem vores liv,
ikke bliver revet over ved døden.**

**Lad os i tillid til,
at Gud altid husker det gode, vi har gjort,
og tilgiver os vores synder,
bede Gud tage N. hjem til sig.**

Pause til stille bøn.

Indledende bøn

Celebranten siger derefter én af de følgende bønner:

A.

Herre, i vor sorg vender vi os til dig.

**Du er kærlighedens Gud,
som åbner dit øre for alle.**

**Lyt til vore bønner for din tjener N.,
som du har kaldt bort fra denne verden:**

**Led ham/hende til lysets og fredens rige,
og regn ham/hende**

blandt dine hellige i herligheden.

Det beder vi dig om ved Kristus vor Herre.

Menigheden:

Amen.

B.

**Herre Jesus, vor Forløser,
du var villig til at overgive dig til døden,**

**for at alle kunne blive frelst
og gå fra døden ind til livet.
Du åbnede livets porte for dem, der tror på dig.
Tilgiv N. hans/hendes synder
og skænk ham/hende
et glædens, lysets og fredens sted
i din herligheds rige.**

Menigheden:

Amen.

Ordets liturgi

Gudstjenesten fortsætter med ordets liturgi.

*Følgende læsninger kan erstattes med andre
læsninger fra lektionaret for begravelser.*

Læsning

1 Joh 3, 1-2

Vi skal se Gud, som Gud virkelig er.

Læsning af Johannes 1.brev.

Se, hvor stor kærlighed Faderen har vist os,
at vi kaldes Guds børn, og vi er det!

Derfor kender verden ikke os,
fordi den ikke kender ham.

Mine kære, vi er Guds børn nu,
og det er endnu ikke åbenbaret,
hvad vi skal blive.

Vi ved, at når han åbenbares,
skal vi blive ligesom han,
for vi skal se ham, som han er.

Vekselsang

Salme 102

Omkvæd:

Barmhjertig og nådig er Herren.

Min sjæl, pris Herren,
alt i mig skal prise hans hellige navn.

Min sjæl, pris Herren,
glem ikke hans velgerninger!

Omkvæd:

Barmhjertig og nådig er Herren.

**Han tilgiver al din skyld,
helbreder alle dine sygdomme.
Han udfrier dit liv fra graven,
han kroner dig med godhed og barmhjertighed.
Han mætter dit liv med gode gaver,
du bliver ung igen som en ørn.**

Omkvæd:

Barmhjertig og nådig er Herren.

**Herren er barmhjertig og nådig,
sen til vrede og rig på troskab.
Han anklager ikke for evigt
og vredes ikke for altid;
han gengælder os ikke vore synder
og lønner os ikke efter vor skyld.**

Omkvæd:

Barmhjertig og nådig er Herren.

**Så høj som himlen er over jorden,
så stor er hans nåde mod dem, der frygter ham;
så langt som øst ligger fra vest,
så langt har han fjernet vore synder fra os.**

Omkvæd:

Barmhjertig og nådig er Herren.

**Menneskets liv er som græsset,
det blomstrer som markens blomster;
når vinden blæser over det,
er det der ikke mere,
dér, hvor det stod, ser man det ikke mere.**

Omkvæd:

Barmhjertig og nådig er Herren.

**Men Herrens troskab varer fra evighed
til evighed mod dem, der frygter ham,
og hans retfærdighed mod børnenes børn,**

Omkvæd:

Barmhjertig og nådig er Herren.

Evangelium

Joh 14,1-7

I min Faders hus er der mange boliger

**Dette hellige evangelium skriver evangelisten
Johannes.**

”Jeres hjerte må ikke forfærdes!

Tro på Gud, og tro på mig!

**I min faders hus er der mange boliger;
hvis ikke, ville jeg så have sagt,**

at jeg går bort for at gøre en plads rede for jer?

Og når jeg er gået bort

og har gjort en plads rede for jer,

kommer jeg igen og tager jer til mig,

for at også I skal være, hvor jeg er.

Og hvor jeg går hen, derhen kender I vejen.”

Thomas sagde til ham:

”Herre, vi ved ikke, hvor du går hen,

hvordan kan vi så kende vejen?”

Jesus sagde til ham:

”Jeg er vejen og sandheden og livet;

ingen kommer til Faderen uden ved mig.

Kender I mig, vil I også kende min fader.

fra nu af kender I ham og har set ham.”

(Prædiken)

Forbønslitani

Celebrant:

Lad os vende os til Jesus Kristus
i tillid og tro på magten i hans kors og opstandelse.

Forbeder:

Opstandne Herre, forbillede for vores liv.
Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Forbeder:

Du er et løfte om og et billede på,
hvad vi skal blive.
Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Forbeder:

Guds Søn,
du kom for at tilintetgøre synd og død.
Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Forbeder:

**Guds Ord,
du befriede os fra frygten for døden.
Herre, forbarm dig.**

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Forbeder:

**Korsfæstede Herre,
du blev fornædret i døden,
men oprejst i herlighed.
Herre, forbarm dig.**

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Forbeder:

**Milde Hyrde,
du bringer hvile til vore sjæle.
Giv N. den evige hvile.
Herre, forbarm dig.**

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Forbeder:

Herre Jesus,

**du velsigner dem, der sørger og lider.
Velsign N.'s familie og venner,
som er samlet her i dag.
Herre, forbarm dig.**

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Herrens bøn

Celebranten indleder Fader vor med én af følgende muligheder:

A.

Vort sande hjem er i himlen.

**Lad os derfor bede til vores himmelske Fader,
sådan som Jesus har lært os:**

B.

**Lad os bede for Guds riges komme,
sådan som Jesus har lært os:**

Alle:

Fader vor¹/₄.

Afsluttende bøn

Celebranten beder én af følgende bønner:

A.

**Gud, hos dig kan alle finde tilflugt.
Vi påkalder din grænseløse barmhjertighed.
Rens din tjener/inde N. fra al synd,
løs ham/hende fra dødens lænker,
og modtag ham/hende i dit evige rige.
Det beder vi dig om ved Kristus vor Herre.**

Menighed:

Amen.

B.

**Gud, du hører os, når vi tryglende påkalder dig.
Lad os ved din Søn finde
trøst i vor sorg,
sikkerhed i vores tvivl
og mod til at gennemleve denne time.
Gør vores tro stærk ved Kristus vor Herre.**

Menighed:

Amen.

Velsignelse

Celebranten siger:

Velsignet være de, som er døde i Herren.

De følgende ord kan ledsages af et tegn. Fx at

celebranten lægger hånden på kisten eller tegner korsets tegn på eller over den.

Herre, giv ham/hende den evige hvile.

Menighed:

Og lad det evige lys lyse for ham/hende.

Celebrant:

Han/hun hvile i fred.

Menighed:

Amen.

Celebrant:

**Måtte hans/hendes sjæl
og alle de hensovede
ved Guds barmhjertighed hvile i fred.**

Menighed:

Amen.

A.

*Hvis celebranten er en præst eller diakon,
siger han så:*

**Måtte Guds fred,
som overgår al forstand,
bevare jeres hjerte og sind
i sikker forvisning om Guds**

og vor Herre Jesu Kristi kærlighed.

Menighed:

Amen.

Celebrant:

**Den almægtige Gud, Fader, Søn og Helligånd
velsigne jer.**

Menighed:

Amen.

B.

*Hvis celebranten er en lægperson,
nedkalder vedkommende Guds velsignelse, betegner
sig selv med korsets tegn og siger:*

Måtte Guds kærlighed

og vor Herre Jesu Kristi fred

velsigne og trøste os

og blidt tørre hver tåre af vores øjne.

I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

Menighed:

Amen.

Begravelse

(Med eller uden messe)

Indledning

Begravelsen kan indledes med modtagelse af kisten ved kirkedøren og procession ind med kisten, eller indledningen kan finde sted ved kisten, hvor den allerede står.

Præsten hilser de tilstedeværende med én af følgende hilsener eller med lignende ord:

I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

Menighed:

Amen.

Præst:

A.

**Vor Herre Jesu Kristi nåde,
Gud, vor Faders kærlighed
og Helligåndens samfund
være med jer.**

Menighed:

Og med din ånd.

B.
Barmhjertighedens Fader,
som trøster os i al vor trængsel,
være med jer.

Menighed:
Og med din ånd.

C.
Nåde og fred fra Gud vor Fader,
som oprejste Jesus fra de døde,
være med jer.

Menighed:
Og med din ånd.

D.
Lovet være Gud, vor Herre Jesu Kristi Fader,
barmhjertighedens Fader og trøstens Gud.
Han trøste jer i al jeres trængsel. (2 Kor 1,3.4a)

Menighed:
Og med din ånd.

E.

Således siger Herren:

**Kom til mig, alle I, som slider jer trætte
og bærer tunge byrder,
og jeg vil give jer hvile.(Matt 11,28)**

Menighed:

Amen.

Bestænkning med vievand

*Celebranten bestænker kisten med vievand, idet han
siger:*

**I dåbens vand døde N. med Kristus
for at opstå med ham til et helt nyt liv.
Måtte han/hun nu sammen med Kristus
få del i den evige herlighed.**

Indgangsprocession

*Hvis kisten ikke allerede er i kirken, bæres den nu
til det sted, hvor den skal stå.*

Påskelyset er anbragt synligt og tæt ved.

*Under denne procession kan synges en salme eller
en vekselsang.*

*Når kisten er kommet på plads, kan man anbringe et
symbol fra det kristne liv på kisten som fx biblen, et
kors eller lignende. Det kan enten foregå*

i stilhed, eller mens der siges en af følgende tekster:

Biblen

**I livet blev N. næret af Jesu Kristi Evangelium.
Måtte Kristus nu modtage ham
med dette glade budskab:
”Kom, du min Faders velsignede!”**

Korset

**I dåben modtog N. korsets tegn.
Lad nu ham/hende få del i Kristi sejr
over synd og død.**

Korset

**Herre Jesus Kristus,
du elskede os indtil døden.
Lad dette kors være et tegn
på din kærlighed til N.
og til os, der er samlet her i dag.**

Bodsritus

*Hvis modtagelse ved kirkedøren, bestænkning med
vievand og placering af symboler er gået forud,
udelades bodsritus.*

Hvis ikke, følger nu bodsritus.

*Man kan vælge de sædvanlige muligheder eller ét
af følgende kyrielitanier.*

A.

Diakon/præst:

Herre Jesus Kristus!

Du har vist os vejen til Faderen.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Diakon/præst:

Ved din død har du skænket verden livet.

Vi beder dig: Kristus, forbarm dig.

Menighed:

Kristus, forbarm dig.

Diakon/præst:

Du har beredt en bolig for os i din Faders hus.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

B.

Diakon/præst:

Herre Jesus Kristus!

Ved at blive menneske

har du givet os del i Guds liv.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Diakon/præst:

Ved din død

har du åbnet livets port for os.

Vi beder dig: Kristus, forbarm dig.

Menighed:

Kristus, forbarm dig.

Diakon/præst:

Ved din opstandelse

har du skænket os håb om evigt liv.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Præst:

Den almægtige Gud forbarme sig over os,

han forlade os vore synder

og føre os til det evige liv.

Menighed:

Amen.

Dagens bøn

Se også forslag til særlige bønner s.121

Lad os bede!

Efter et kort øjeblik med stille bøn siger præsten én af følgende bønner:

A.

Herre over liv og død,
 du har kaldt vores bror/søster N. hjem til dig.
 Kom ham/hende i møde fuld af kærlighed,
 og tag al skyld væk fra ham/hende.
 Giv ham/hende den fred, verden ikke kan give.
 Og skænk ham/hende opstandelsen og livet
 i fællesskabet med alle dine hellige.
 Det beder vi dig om ved Jesus Kristus,
 din Søn, vor Herre, som lever $\frac{1}{4}$.

B.

Almægtige Gud og Fader,
 det er vores sikre tro,
 at din Søn, som døde på korset,
 blev oprejst fra de døde
 som førstegrøden af alle de hensovede.
 Giv, at din tjener/inde N.,
 som er gået til hvile i Kristus,
 må få del i opstandelsens glæde.
 Det beder vi dig om ved Jesus Kristus,

din Søn, vor Herre, som lever¹/₄ .

C.

**Almægtige Gud,
hjælpeløse står vi over for vore kæres død.
Det er tungt for os at forstå dine planer
og at sige ja til dem.
Døden er uundgåelig;
men du har sendt os din Søn
og givet ham hen for os alle.
Derfor kan hverken sorg eller trængsler
- ja, ikke engang døden -
skille os fra din kærlighed.
Styrk i os denne tro
og før vores bror/søster til det nye liv.
Ved Kristus, vor Herre.**

D.

**Kærlighedens Gud,
lyt til vores bønner:
styrk vores tro på,
at din Søn er opstået fra de døde,
og derfor også vores håb om,
at din tjener/inde N. vil opstå igen.
Det beder vi dig om ved Jesus Kristus,
din Søn, vor Herre, som lever¹/₄ .**

Menighed: Amen.

Ordets liturgi

Alt efter de pastorale hensyn kan man læse én eller to læsninger før evangeliet.

Prædiken

Menighedens forbønner

A.

Præsten:

**Brødre og søstre,
Jesus Kristus er opstået fra de døde
og sidder ved Faderens højre hånd,
hvor han går i forbøn for sin kirke.
I tillid til, at Gud hører dem,
der tror på Jesus som Herre,
føjer vi vores bønner til hans.**

Forbeder:

**I dåben modtog N. Kristi lys.
Spred nu mørket for ham/hende
og led ham/hende over dødens vande.
Herre, vis os din barmhjertighed.**

Menighed:

Og giv os din frelse.

Forbeder:

**Vores bror/søster N.
blev næret ved Herrens bord.
Byd ham/hende nu ind til dit himmelske måltid.
Herre, vis os din barmhjertighed.**

Menighed:
Og giv os din frelse.

Forbeder:
Familie og venner
er gået forud for os ad vejen til dit rige.
Giv dem et evigt hjem hos din Søn.
Herre, vis os din barmhjertighed.

Menighed:
Og giv os din frelse.

Forbeder:
Mennesker dør hver dag
ved ulykke, vold, krig og sult.
Vis din barmhjertighed mod dem,
der lider som ofre for uretfærdighed
på grund af synd mod din kærlighed,
og lad dem samles i dit evige fredsrige.
Herre, vis os din barmhjertighed.

Menighed:
Og giv os din frelse.

Forbeder:
N.'s familie og venner søger trøst i deres sorg.
Tag deres smerte bort,
og hjælp dem gennem sorgens mørke og tvivl.

Herre, vis os din barmhjertighed.

Menighed:

Og giv os din frelse.

Forbeder:

**Vi er samlede her i tro og tillid
for at bede for vores bror/søster N.
Styrk vores håb, så vi kan leve
i forventningen om din Søns genkomst.
Herre, vis os din barmhjertighed.**

Menighed:

Og giv os din frelse.

Præst:

**Herre, vor Gud,
du som giver fred og helbreder sjæle,
hør din Søns bønner
og dit folks stemme -
dem, som blev frelst ved Lammets blod.
Tilgiv alle, der hviler i Kristus, deres synder,
og skænk dem en plads i dit rige.
Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.**

Menighed:

Amen.

B.

Præst:

Gud, vor almægtige Fader.

**Du oprejste Kristus, din Søn, fra de døde;
i tillid beder vi ham frelse sit folk,
både levende og døde.**

Forbeder:

For N.,

**som i dåben fik løfte om evigt liv,
at han/hun nu må blive optaget
i de helliges samfund.**

Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

For vores bror/søster,

**som modtog Kristi legeme – Livets Brød,
at han/hun må blive oprejst på den yderste dag.**

Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

**For vores afdøde familie og venner
og for alle, som har hjulpet dem,**

at de må blive belønnet for deres godhed.
Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

For dem, som er sovet ind
i håbet om at opstå igen,
at de må få lov til at se Gud, ansigt til ansigt.
Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

For vores bror/søster N.'s familie og venner,
at de må blive trøstet af Herren i deres sorg -
ham, der græd ved sin ven Lazarus' død.
Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

For alle os,
der er samlede her for at tilbede i tro,
at vi må mødes igen i Guds Rige.
Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Præst:

Gud, vores tilflugt og styrke,

du lytter i kærlighed til dit folks råk:

Hør de bønner,

vi bringer dig for vores afdøde brødre og søstre.

Rens dem for deres synder,

og skænk dem frelsens fylde.

Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.

Menighed:

Amen.

Hvis begravelsen er med messe, fortsættes nu med frembærelsen af gaverne.

Er begravelsen uden messe, afsluttes forbønnen med Fader vor og den følgende bøn. Præsten indleder Fader vor:

Lad os i det faste håb om Guds barmhjertighed bede den bøn, som Herren selv har lært os:

Alle:

Fader vor ¼

Præst:

**Herre over liv og død,
hjælp dit folk,
som sætter sin lid til din barmhjertighed,
støt os her i livet med din almagt,
og før os frem til evighedens glæde.**

Afskedsritus

Ved begravelse uden messe kommer afskedsritus umiddelbart efter forbønnen og en salme.

Ved begravelse med messe går præsten efter den afsluttende bøn og en eventuel salme hen til kisten, og vendt mod menigheden indleder han afskeden med en af følgende tekster:

A.

**Vi vil nu tage afsked
med den afdøde (eller N. eller vores afdøde N.)
og overgive ham/hende
til Guds barmhjertighed.
Vores forbøn skal ledsage ham/hende
til den evige glæde i Gud.**

B.

**I tillid til Gud har vi sammen bedt for N.
og er nu kommet til den jordiske afsked.
Der er sorg i afskeden,
men vi trøster os ved håbet om,
at vi en dag igen skal se N.
og forenes med ham/hende
i kærlighedens fællesskab.
Selvom denne forsamling skilles i sorg,
vil Gud i sin barmhjertighed**

atter samle os i sit riges glæde.
Lad os derfor trøste hinanden
i troen på Jesus Kristus.

Præsten fortsætter:

A.

Lad os bede.

Almægtige, evige Gud,
du skabte mennesket i din godhed,
dømte det i din retfærdighed
og forløste det i din miskundhed
ved Jesus Kristus, vor Herre.

Tilgiv den afdøde (eller N.) alt,
hvad han/hun måtte have
syndet, fejlet og forsømt,
så at han/hun, der i dåben blev dit barn,
evigt kan leve for dit åsyn.

Vi takker dig for alt,
hvad du har givet os gennem ham/hende,
for al den kærlighed, som han/hun har givet os.
Styrk håbet hos dem, der med sorg i hjertet
står ved denne bære,
gør deres tro og kærlighed stærkere,
så at de tillidsfuldt kan fortsætte ad den vej,
der ligger foran dem.

Vi beder dig for alle vores afdøde
og for ethvert menneske,
som gik bort fra denne verden.

Før dem ind i dit rige,

**hvor også vi håber engang i saligheden
at frydes ved synet af din herlighed;
for dér vil du tørre hver tåre af vores øjne,
så vi kan se dig, vor Gud, ansigt til ansigt,
og altid være hos dig og lovprise dig uden ophør.
Ved Jesus Kristus, vor Herre.**

Menighed

Amen.

B.

Lad os bede.

**I dine hænder, Barmhjertighedens Fader,
overgiver vi vores bror/søster N.
i det sikre og visse håb,
at han/hun, sammen med alle, som døde i Kristus,
vil opstå med ham på den yderste dag.**

Barmhjertige Herre,

vend dig til os og lyt til vores bønner:

åbn paradisetts porte for din tjener/inde N.

**og hjælp os, der bliver tilbage,
at trøste hinanden i troen på,**

**at vi alle skal mødes i Kristus
og være sammen med dig
og vores bror/søster N. i al evighed.**

Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.

Menighed:

Amen.

C.

Lad os bede.

**Til dig, Herre, overgiver vi N., din tjener/inde;
i verdens øjne er han/hun nu død;**

måtte han/hun i dine øjne leve for evigt.

**Tilgiv de synder, han/hun måtte have begået
i menneskelig svaghed,**

og skænk ham/hende i din godhed evig fred.

Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.

Menighed:

Amen.

Kisten kan bestænkes med vievand og incenseres

Ved bestækningen kan der siges:

Med vand og Helligånd blev du døbt.

Måtte Herren fuldende i dig,

hvad han begyndte i dåben.

Ved incenseringen kan der siges:

Dit legeme var Helligåndens tempel.

**Måtte det, som blev sået i forgængelighed,
opstå i uforgængelighed.**

*Efter bestænkning og incensering fortsætter
præsten:*

**Lad os nu i bøn følge N. til hans/hendes sidste
hvilested.**

Udgang

Ceremonien i kirken afsluttes med en salme.{tc \l5

"Ceremonien i kirken afsluttes med en salme.}

*Kisten kan bæres ud under salmen
eller under et postludium.*

På kirkegården

Indledning

Når følget er forsamlet ved graven, indleder celebranten jordfæstelsen med en invitation til bøn, med en bøn eller med nogle passende ord.

Vi er samlede her for at overgive vores bror/søster N. til den jord,

hvoraf han/hun er kommet.

Lad os udtrykke vor fælles tro på opstandelsen.

Som Jesus Kristus blev oprejst fra de døde,

er også vi kaldede til at følge ham

gennem døden ind i herligheden,

hvor Gud vil være alt i alle.

Velsignelse af graven

Lad os bede.

Herre Jesus Kristus,

tre dage hvilede du selv i graven

for påskemorgen at opstå fra de døde.

Derfor velsigner + vi denne grav i dit navn,

for at den også for os skal blive et håbets tegn.

Vi lægger nu din tjener/inde N.'s legeme

i denne grav og beder dig,

at han/hun, som er gået troens vej til ende,

må skue dit ansigt i evighed.

Amen.

Graven kan bestænkes med vievand.

Kisten sænkes

Celebranten siger ét af følgende skriftord:

A.

”Jeg er opstandelsen og livet;

den, som tror på mig,

skal leve, om han end dør.

Og enhver, som lever og tror på mig,

skal aldrig i evighed dø.”

(Joh 11,25)

B.

”Således siger Herren, som har skabt dig:

Frygt ikke, for jeg frelser dig;

jeg kalder dig ved navn, for du er min.”

(Es 31,1)

C.

Hvad, der bliver sået i forkrænkelighed,

bliver oprejst i herlighed.

Tak være Gud, der ved vor korsfæstede og

opstandne Herre, Jesus Kristus,

har skænket os sejr, selv over døden.

(Efter 1 Kor 15)

Herefter siger celebranten:

Vi overgiver legemet til jorden.

Kristus, der opstod fra de døde,

vil også opvække vores bror/søster N. til nyt liv.

Herefter sænkes kisten ned i graven.

Hvis bestækning med vievand og incensering ikke har fundet sted i kirken, kan det gøres nu.

Ved bestækningen kan der siges:

I vand og Helligånd blev du døbt.

Måtte Herren fuldende i dig,

hvad han begyndte i dåben.

Ved incenseringen kan der siges:

Dit legeme var Guds tempel.

Herren skænke dig evig glæde.

Jordpåkastelse

Celebranten kaster herefter 3 gange jord på kisten, idet han siger:

Af jord er du kommet.

Til jord skal du blive.

Af jord skal du igen opstå.

Han gør korstegn over kisten, idet han siger:

Jeg betegner dig med korsets hellige tegn,

i hvilket vor Herre og Frelser forløste dig.

Fred være med dig.

Herre, giv ham/hende den evige hvile.

Menighed:

Og lad det evige lys lyse for ham/hende.

Celebrant:

Han/hun hvile i fred.

Menighed:

Amen.

Sang

Herefter kan der følge en opstandelses- eller trosbekendelsessalme, eller Magnificat, Benedictus, eller Nunc dimittis. Man kan også sammen sige trosbekendelsen.

Bøn for levende og døde

Celebrant:

Lad os påkalde vor Herre Jesu Kristi
barmhjertighed for alle de afdøde.

Kristus, verdens Frelser,
fri dem for skyld og synd.

Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

Lad dem nå til fuldendelsen
i fællesskabet med dig.

Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

Vi beder også for dem, der sørger over N.
Trøst dem i deres smerte.

Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

**Gør dem faste i troen og styrk dem i håbet.
Derom beder vi.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

**Vi beder for os selv og for alle levende,
især for dem af os,
der som de første skal følge N.
og stå for Guds ansigt.
Skænk os anger og omvendelse.
Derom beder vi.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

**Styrk os og hold os fast i din tjeneste.
Derom beder vi.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Herrens bøn

**Lad os nu samle vore anliggender i den bøn,
som Herren selv har lært os.**

Fader vor $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$.

Slutningsbøn

A.

**Kærlige Gud ,
din Søn har fornedret sig i lidelsen
og derved oprejst den faldne verden;
Han har overvundet døden
og åbnet os indgangen til livet.
Skænk os sammen med vores bror/søster N.
og alle de afdøde
glæden ved at elske og prise dig uden ophør.
Det beder vi dig om
ved samme Kristus, vor Herre.**

B.

**Himmelske Fader,
i troen bekender vi,
at din Søn er død og opstanden for os.
Vi beder dig,
lad os opstå i saligheden
sammen med vores afdøde søstre og brødre.
Ved Kristus, vor Herre.**

C.

**Himmelske Fader,
vi takker dig for,
at du ved din Søns opstandelse
har ladet dit lys
oplyse verdens og dødens mørke.
Giv os kraft til at følge dit lys i vores liv,
indtil vi alle når hjem til dig.**

D.

**Herre, vor Gud,
du er nær hos alle, der påkalder dig.
Også vi råber til dig i vores nød og smerte.
Lad os ikke synke ned i modløshed og fortvivlelse,
men trøst os ved dit nærvær.
Giv os kraft ved din kærlighed,
som er stærkere end døden.
Før os sammen med vore afdøde
frem til det nye og evige liv.
Ved Kristus, vor Herre.**

Menighed:

Amen.

Velsignelse af følget

A.

Håbets Gud

**fyldte jer med al glæde og fred i troen,
så I må blive rige i håbet ved Helligåndens kraft.
(Rom 15,13)**

B.

**Måtte vor Herre Jesu Kristi Gud,
Herlighedens Fader,
oplyse jeres hjertes øjne,
så I forstår, hvilket håb
han kaldte jer til,
og hvor overvældende stor hans magt er
i dem, som tror.
(Ef 1,17-19)**

Hvis celebranten er præst eller diakon, siger han:

**Livets Gud velsigne jer,
+ Fader, Søn og Helligånd.**

Hvis celebranten er en lægperson, nedkalder vedkommende Guds velsignelse, betegner sig selv med korsets tegn og siger:

**Livets Gud velsigne os,
Fader, Søn og Helligånd.**

Menighed:

Amen.

Nu kan celebranten fortsætte:

**Lad os i kærlighed mindes vores afdøde
bror/søster og bede for ham/hende
og for alle, der hviler på denne kirkegård.
Lad os også bede om, at den af os,
som først skal dø, må drage herfra i Guds nåde.**

Fader vor¹/₄

Hil dig, Maria¹/₄

Herefter kan synges en salme.

Til sidst kan celebranten indbyde følget til enkeltvis at bestænke kisten med vievand. {tc \l5 "Til sidst kan celebranten indbyde følget til enkeltvis at bestænke kisten med vievand.}

Evt. med følgende ord:

**I dåben er vi døde med Kristus
for at opstå med ham til et helt nyt liv.
Som et tegn på vores håb om opstandelsen,
er hver enkelt nu velkommen
til at bestænke kisten med dåbsvandet.**

Bisættelse

(Med eller uden messe)

Indledning

Bisættelsesmessen kan indledes med modtagelse af kisten ved kirkedøren og procession ind med kisten, eller indledningen kan finde sted ved kisten, hvor den allerede står.

Præsten hilser de tilstedeværende med én af følgende hilsener eller med lignende ord:

I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

Menighed:

Amen.

Præst:

A.

**Vor Herre Jesu Kristi nåde,
Gud, vor Faders kærlighed
og Helligåndens samfund
være med jer.**

B.

**Barmhjertighedens Fader,
som trøster os i al vor trængsel,
være med jer.**

C.

**Nåde og fred fra Gud vor Fader,
som oprejste Jesus fra de døde,
være med jer.**

Menighed:

Og med din ånd.

D.

**Lovet være Gud, vor Herre Jesu Kristi Fader,
barmhjertighedens Fader og trøstens Gud.
Han trøste jer i al jeres trængsel. (2 Kor 1,3.4a)**

Menighed:

Og med din ånd.

E.

Således siger Herren:

**Kom til mig,
alle I, som slider jer trætte og bærer tunge byrder,
og jeg vil give jer hvile. (Matt 11,28)**

Menighed:

Amen.

Bestækning med vievand

Celebranten bestæmker kisten med vievand, idet han siger:

**I dåbens vand døde N. med Kristus
for at opstå med ham til et helt nyt liv.
Måtte han/hun nu sammen med Kristus
få del i den evige herlighed.**

Indgangsprocession

Hvis kisten ikke allerede er i kirken, bæres den nu til det sted, hvor den skal stå.

Påskelyset er anbragt synligt og tæt ved.

Under denne procession kan synges en salme eller en vekselsang.

Når kisten er kommet på plads, kan man anbringe et symbol fra det kristne liv på kisten som fx biblen, et kors eller lignende. Det kan enten foregå i stilhed, eller mens der siges en af følgende tekster:

Biblen

I livet blev N. nærret af Jesu Kristi Evangelium.
 Måtte Kristus nu modtage ham
 med dette glade budskab:
 ”Kom, du min Faders velsignede!”

Korset

I dåben modtog N. korsets tegn.
 Lad nu ham/hende
 få del i Kristi sejr over synd og død.

Korset

Herre Jesus Kristus,
 du elskede os indtil døden.
 Lad dette kors være et tegn
 på din kærlighed til N.
 og til os, der er samlede her i dag.

Bodsritus

*Hvis modtagelse ved kirkedøren, bestænkning med
 vievand og placering af symboler er gået forud,
 udelades bodsritus.*

Hvis ikke, følger nu bodsritus.

*Man kan vælge de sædvanlige muligheder eller ét af
 følgende kyrielitanier.*

A.

Diakon/præst:

Herre Jesus Kristus!

Du har vist os vejen til Faderen.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Diakon/præst:

Ved din død har du skænket verden livet.

Vi beder dig: Kristus, forbarm dig.

Menighed:

Kristus, forbarm dig.

Diakon/præst:

Du har beredt en bolig for os i din Faders hus.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

B.

Diakon/præst:

Herre Jesus Kristus!

Ved at blive menneske

har du givet os del i Guds liv.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Diakon/præst:

Ved din død

har du åbnet livets port for os.

Vi beder dig: Kristus, forbarm dig.

Menighed:

Kristus, forbarm dig.

Diakon/præst:

Ved din opstandelse

har du skænket os håb om evigt liv.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Præst:

**Den almægtige Gud forbarme sig over os,
han forlade os vore synder
og føre os til det evige liv.**

Menighed:

Amen.

Dagens bøn

Se også forslag til særlige bønner s.121

Lad os bede!

*Efter et kort øjeblik med stille bøn siger præsten én
af følgende bønner:*

A.

**Herre over liv og død,
du har kaldt vores bror/søster N. hjem til dig.
Kom ham/hende i møde fuld af kærlighed,
og tag al skyld væk fra ham/hende.
Giv ham/hende den fred, verden ikke kan give.
Og skænk ham/hende opstandelsen og livet
i fællesskabet med alle dine hellige.
Det beder vi dig om ved Jesus Kristus,
din Søn, vor Herre, som lever $\frac{1}{4}$.**

B.

**Almægtige Gud og Fader,
det er vores sikre tro,
at din Søn, som døde på korset,
blev oprejst fra de døde
som førstegrøden af alle de hensovede.
Giv, at din tjener/inde N.,
som er gået til hvile i Kristus,
må få del i opstandelsens glæde.
Det beder vi dig om ved Jesus Kristus,
din Søn, vor Herre, som lever¹/₄ .**

C.

**Almægtige Gud,
Hjælpeløse står vi over for vores kæres død.
Det er tungt for os at forstå dine planer
og at sige ja til dem.
Døden er uundgåelig;
men du har sendt os din Søn
og givet ham hen for os alle.
Derfor kan hverken sorg eller trængsler
- ja, ikke engang døden -
skille os fra din kærlighed.
Styrk i os denne tro
og før vores bror/søster til det nye liv.
Ved Kristus, vor Herre.**

D.
Kærlighedens Gud,
 lyt til vores bønner:
 styrk vores tro på,
 at din Søn er opstået fra de døde,
 og derfor også vores håb om,
 at din tjener/inde N. vil opstå igen.
 Det beder vi dig om ved Jesus Kristus,
 din Søn, vor Herre, som lever $\frac{1}{4}$.

Menighed:

Amen.

Ordets liturgi

Alt efter de pastorale hensyn kan man læse én eller to læsninger før evangeliet. {tc \l5 "Alt efter de pastorale hensyn kan man læse én eller to læsninger før evangeliet.}

Prædiken

Menighedens forbønner

A.

Præsten:

Brødre og søstre,
 Jesus Kristus er opstået fra de døde
 og sidder ved Faderens højre hånd,

hvor han går i forbøn for sin kirke.
I tillid til, at Gud hører dem,
der tror på Jesus som Herre,
slutter vi vores bønner til hans.

Forbeder:

I dåben modtog N. Kristi lys.
Spred nu mørket for ham/hende
og led ham/hende over dødens vande.
Herre, vis os din barmhjertighed.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

Vores bror/søster N.
blev næret ved Herrens bord.
Byd ham nu ind til dit himmelske måltid.
Herre, vis os din barmhjertighed.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

Familie og venner
er gået forud for os ad vejen til dit rige.
Giv dem et evigt hjem hos din Søn.
Herre, vis os din barmhjertighed.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

**Mennesker dør hver dag
ved ulykke, vold, krig og sult.
Vis din barmhjertighed mod dem,
der lider så uretfærdigt
på grund af synder mod din kærlighed,
og lad dem samles i dit evige fredsrige.
Herre, vis os din barmhjertighed.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

**N.'s familie og venner søger trøst i deres sorg.
Tag deres smerte væk,
og hjælp dem gennem sorgens mørke og tvivl.
Herre, vis os din barmhjertighed.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

**Vi er samlede her i tro og tillid
for at bede for vores bror/søster N.
Styrk vores håb,
så vi kan leve
i forventningen om din Søns genkomst.**

Herre, vis os din barmhjertighed.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Præst:

**Herre, vor Gud,
du som giver fred og helbreder sjæle,
hør din Søns bønner
og dit folks stemmer -
de, som blev frelst ved Lammets blod.
Tilgiv alle, der hviler i Kristus, deres synder,
og skænk dem en plads i dit rige.
Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.**

Menighed:

Amen.

B.

Præst:

**Gud, vor almægtige Fader.
Du oprejste Kristus, sin Søn, fra de døde;
i tillid beder vi ham frelse hele sit folk,
både levende og døde.**

Forbeder:

**For N.,
som i dåben fik løfte om evigt liv, at han/hun
nu må blive optaget i de helliges samfund.
Derom beder vi.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

**For vores bror/søster,
som modtog Kristi legeme – Livets Brød,
at han/hun må blive oprejst på den yderste dag.
Derom beder vi.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

**For vores afdøde familie og venner
Og for alle, som har hjulpet os,
at de må blive belønnet for deres godhed.
Derom beder vi.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

**For dem,
er sovet ind i håbet om at opstå igen,
at de må få lov til at se Gud, ansigt til ansigt.
Derom beder vi.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

**For vores bror/søster N.'s familie og venner,
at de må blive trøstet af Herren i deres sorg -
ham, der græd ved sin ven Lazarus' død.
Derom beder vi.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

**For alle os,
der er samlede her for at tilbede i tro,
at vi må mødes igen i Guds Rige.
Derom beder vi.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Præst:

**Gud, vores tilflugt og styrke,
du lytter i kærlighed til dit folks råk:
Hør de bønner,
vi bringer dig for vores afdøde brødre og søstre.
Rens dem for deres synder,
og skænk dem frelsens fylde.
Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.**

Menighed:

Amen.

*Hvis bisættelsen er med messe, fortsættes nu med
frembærelsen af gaverne.*

*Er bisættelsen uden messe, afsluttes forbønnerne
med Fader vor og den følgende bøn.*

Præsten indleder Fader vor:

**Lad os i det faste håb om Guds barmhjertighed
bede den bøn, som Herren selv har lært os:**

Alle:

Fader vor ¼

Præst:

**Herre over liv og død,
hjælp dit folk,
som sætter sin lid til din barmhjertighed,
støt os her i livet med din almagt,
og før os frem til evighedens glæde.**

Afskedsritus

***Ved bisættelse uden messe kommer afskedsritus
umiddelbart efter forbønerne og en salme.***

***Ved bisættelse med messe går præsten efter den
afsluttende bøn og en eventuel salme hen til kisten,
og vendt mod menigheden indleder han afskeden
med en af følgende tekster:***

A.

**Vi vil nu tage afsked med den afdøde
(eller N. eller vores afdøde N.)
og overgive ham/hende
til Guds barmhjertighed.
Vor forbøn skal ledsage ham/hende
til den evige glæde i Gud.**

B.

**I tillid til Gud har vi sammen bedt for N.
og er nu kommet til den jordiske afsked.
Der er sorg i afskeden,
men vi trøster os ved håbet om,
at vi en dag igen skal se N.
og forenes med ham/hende
i kærlighedens fællesskab.
Selvom denne forsamling skilles i sorg,
vil Guds i sin barmhjertighed
atter samle os i sit riges glæde.
Lad os derfor trøste hinanden
i troen på Jesus Kristus.**

Præsten fortsætter:

A.

**Lad os bede.
Almægtige, evige Gud,
du skabte mennesket i din godhed,
dømte det i din retfærdighed
og forløste det i din miskundhed
ved Jesus Kristus, vor Herre.
Tilgiv denne afdøde (eller N.) alt,
hvad han/hun har måttet
synde, fejle og forsømme,
så at han/hun, der i dåben blev dit barn,**

evigt kan leve for dit åsyn.
Vi takker dig for alt,
hvad du har givet os gennem ham/hende,
for al den kærlighed, som han/hun har givet os.
Styrk håbet hos dem, der med sorg i hjertet
står ved denne bære,
gør deres tro og kærlighed stærkere,
så at de tillidsfuldt kan fortsætte ad den vej,
der ligger foran dem.
Vi beder dig for alle vores afdøde
og for ethvert menneske,
som gik bort fra denne verden.
Før dem ind i dit rige,
hvor også vi håber engang i saligheden
at frydes ved synet af din herlighed;
for dér vil du tørre hver tåre af vores øjne,
så vi kan se dig, vor Gud, ansigt til ansigt,
og altid være hos dig og lovprise dig uden ophør.
Ved Jesus Kristus, vor Herre.

Menighed

Amen.

B.

Lad os bede.

I dine hænder, Barmhjertighedens Fader,
overgiver vi vores bror/søster NN
i det sikre og visse håb,
at han/hun, sammen med alle,

som døde i Kristus,
vil opstå med ham på den yderste dag.
Barmhjertige Herre,
vend dig til os og lyt til vores bønner:
åbn paradisetts porte for din tjener/inde N.
og hjælp os, der bliver tilbage,
at trøste hinanden i troen på,
at vi alle skal mødes i Kristus
og være sammen med dig
og vores bror/søster N. i al evighed.
Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.
Menighed:
Amen.

C.
Lad os bede.
Til dig, Herre, overgiver vi N., din tjener/inde;
i verdens øjne er han/hun nu død;
måtte han/hun i dine øjne leve for evigt.
Tilgiv de synder,
han/hun måtte have begået
i menneskelig svaghed,
og skænk ham/hende i din godhed evig fred.
Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.

Menighed:
Amen.

Nu kan kisten bestænkes med vievand og incenseres.

Ved bestækningen kan der siges:
**I vand og Helligånd blev du døbt.
Måtte Herren fuldende i dig,
hvad han begyndte i dåben.**

Ved incenseringen kan der siges:
**Dit legeme var Helligåndens tempel.
Måtte det, som blev sået i forgængelighed,
opstå i uforgængelighed.**

Jordpåkastelse

Kristus siger:

**Jeg er opstandelsen og livet;
den, der tror på mig, skal leve,
om han end dør.**

*Celebranten kaster herefter 3 gange jord på kisten,
idet han siger:*

Af jord er du kommet.

**Til jord skal du blive.
Af jord skal du igen opstå.**

*Han gør korstegn over kisten, idet han siger:
Jeg betegner dig med korsets hellige tegn,
i hvilket vor Herre og Frelser forløste dig.
Fred være med dig.*

Herre, giv ham/hende den evige hvile.

*Menighed:
Og lad det evige lys lyse for ham/hende.*

*Celebrant:
Han/hun hvile i fred.*

*Menighed:
Amen.*

Sang

*Herefter kan der følge en opstandelses- eller
trosbekendelsessalme, eller Magnificat, Benedictus,
eller Nunc dimittis. Man kan også sammen sige
trosbekendelsen.*

Slutningsbøn

A.

**Kærlige Gud,
din Søn har fornæret sig i lidelsen
og derved oprejst den faldne verden;
han har overvundet døden
og åbnet os indgangen til livet.
Skænk os sammen med vores bror/søster N.
og alle de afdøde
glæden ved at elske og prise dig uden ophør.
Det beder vi dig om
ved samme Kristus, vor Herre.**

Menighed:

Amen.

B.

**Himmelske Fader,
i troen bekender vi,
at din Søn er død og opstanden for os.
Vi beder dig,
lad os opstå i saligheden
sammen med vores afdøde søstre og brødre.
Ved Kristus vor Herre.**

Menighed:

Amen.

C.

Himmelske Fader,

vi takker dig for,

at du ved din Søns opstandelse

har ladet dit lys

oplyse verdens og dødens mørke.

Giv os kraft til at følge dit lys i vores liv,

indtil vi alle når hjem til dig.

Menighed:

Amen.

D.

Herre vor Gud,

du er nær hos alle, der påkalder dig.

Også vi råber til dig i vores nød og smerte.

Lad os ikke synke ned

i modløshed og fortvivlelse,

men trøst os ved dit nærvær.

Giv os kraft ved din kærlighed,

som er stærkere end døden.

Før også os sammen med vores afdøde

frem til det nye og evige liv.

Ved Kristus vor Herre.

Menighed:

Amen.

Velsignelse af følget

A.

Håbets Gud

**fyldte jer med al glæde og fred i troen,
så I må blive rige i håbet ved Helligåndens kraft.
(Rom 15,13)**

B.

Måtte vor Herre Jesu Kristi Gud,

Herlighedens Fader,

oplyse jeres hjertes øjne,

så I forstår, hvilket håb

han kaldte jer til,

og hvor overvældende stor hans magt er

i dem, som tror.

(Ef 1,17-19)

Hvis celebranter præst eller diakon siger han:

Livets Gud velsigne jer,

+ Fader, Søn og Helligånd.

Menighed:

Amen.

*Hvis celebranten er en lægperson, nedbeder
vedkommende Guds velsignelse og betegner sig selv
med korsets tegn.*

**Livets Gud velsigne os,
Fader, Søn og Helligånd.**

Udgang

Celebranten:

Lad os nu i bøn følge N. til hans/hendes sidste hvilested.

Ceremonien i kirken afsluttes med en salme.

Kisten kan bæres ud under salmen eller under et postludium.

Ved rustvognen kan celebranten sige:

Lad os i kærlighed mindes vores afdøde bror/søster og bede for ham/hende og for alle de afdøde.

Lad os også bede om, at den af os, som først skal dø, må drage herfra i Guds nåde.

Fader vor¹/₄.

Hil dig, Maria¹/₄

Mens kisten kører væk, kan man synge en salme.

Urnededsættelse

Indledning

Når følget er forsamlet ved graven, indleder celebranten urnededsættelsen med en opfordring til bøn, med en bøn eller med nogle passende ord.

Vi er samlede her

for at overgive vores bror/søster N.

til den jord, hvoraf han/hun er kommet.

Lad os udtrykke vor fælles tro

på opstandelsen i bøn.

Som Jesus Kristus blev oprejst fra de døde,

er også vi kaldede til at følge ham gennem døden

ind i herligheden, hvor Gud vil være alt i alle.

Velsignelse af graven

Lad os bede.

Herre Jesus Kristus,

tre dage hvilede du selv i graven

for påskemorgen at opstå fra de døde.

Derfor velsigner vi + denne grav i dit navn,

for at den også for os skal blive et håbets tegn.

Giv, at din tjener/inde N.,

som nu skal hvile her

at han/hun, som er gået troens vej til ende,

må skue dit ansigt i evighed.

Amen.

Graven kan bestænkes med vievand. {tc \l1 "Graven kan bestænkes med vievand.}

Urnen sættes i jorden

Celebranten siger ét af følgende skriftord:

A.

”Jeg er opstandelsen og livet; den, som tror på mig, skal leve, om han end dør. Og enhver, som lever og tror på mig, skal aldrig i evighed dø.”

(Joh 11,25)

B.

”Således siger Herren, som har skabt dig: Frygt ikke, for jeg frelser dig; jeg kalder dig ved navn, for du er min.”

(Es 31,1)

C.

Hvad, der bliver sået i forkrænkelighed, bliver oprejst i herlighed.

Tak være Gud, der ved vor korsfæstede og opstandne Herre, Jesus Kristus, har skænket os sejr, selv over døden.

(Efter 1 Kor 15)

Herefter siger celebranten:

**Vi overgiver vores bror/søster N. til jorden.
Kristus, der opstod fra de døde,
vil også opvække ham/hende til nyt liv.**

Herefter sættes urnen i jorden.

Han gør korstegn over urnen, idet han siger:
**Jeg betegner dig med korsets hellige tegn,
i hvilket vor Herre og Frelser forløste dig.
Fred være med dig.**

Herre, giv ham/hende den evige hvile.

Alle:

Og lad det evige lys lyse for ham/hende.

Celebrant:

Han/hun hvile i fred.

Alle:

Amen.

Sang

Herefter kan der følge en opstandelses- eller

*trosbekendelsessalme, eller Magnificat, Benedictus,
eller Nunc dimittis. Man kan også sammen sige*

trosbekendelsen.

Bøn for levende og døde

Celebrant:

**Lad os påkalde vor Herre Jesu Kristi
barmhjertighed for alle de afdøde.**

**Kristus, verdens Frelser,
fri dem for skyld og synd.
Derom beder vi.**

Alle:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

**Lad dem nå til fuldendelsen
i fællesskabet med dig.**

Derom beder vi.

Alle:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

**Vi beder også for dem, der sørger over N.
Trøst dem i deres smerte.**

Derom beder vi.

Alle:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

**Gør dem faste i troen og styrk dem i håbet.
Derom beder vi.**

Alle:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

**Vi beder for os selv og for alle levende,
især for dem af os,
der som de første skal følge N.
og stå for Guds ansigt.
Skænk os anger og omvendelse.
Derom beder vi.**

Alle:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

**Styrk os og hold os fast i din tjeneste.
Derom beder vi.**

Alle:

Herre, hør vor bøn.

Herrens bøn

**Lad os nu samle vore anliggender i den bøn,
som Herren selv har lært os.**

Fader vor $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$.

Slutningsbøn

A.

**Kærlige Gud,
din Søn har fornægtet sig i lidelsen
og derved oprejst den faldne verden;
Han har overvundet døden
og åbnet os indgangen til livet.
Skænk os sammen med vores bror/søster N.
og alle de afdøde
glæden ved at elske og prise dig uden ophør.
Det beder vi dig om
ved samme Kristus, vor Herre.**

B.

**Himmelske Fader,
i troen bekender vi,
at din Søn er død og opstanden for os.
Vi beder dig,
lad os opstå i saligheden**

sammen med vores afdøde søstre og brødre.
Ved Kristus, vor Herre.

C.

**Himmelske Fader,
vi takker dig for,
at du ved din Søns opstandelse
har ladet dit lys oplyse verdens
og dødens mørke.
Giv os kraft til at følge dit lys i vores liv,
indtil vi alle når hjem til dig.**

D.

**Herre, vor Gud,
du er nær hos alle, der påkalder dig.
Også vi råber til dig i vores nød og smerte.
Lad os ikke synke ned i modløshed
og fortvivlelse, men trøst os ved dit nærvær.
Giv os kraft ved din kærlighed,
som er stærkere end døden.
Før os sammen med vore afdøde
frem til det nye og evige liv.
Ved Kristus, vor Herre.**

Alle:

Amen.

Velsignelse af følget

A.

Håbets Gud fylde jer
med al glæde og fred i troen,
så I må blive rige i håbet
ved Helligåndens kraft.
(Rom 15,13)

B.

Måtte vor Herre Jesu Kristi Gud,
Herlighedens Fader,
oplyse jeres hjertes øjne,
så I forstår hvilket håb,
han kaldte jer til,
og hvor overvældende stor hans magt er
i dem, som tror.
(Ef 1,17-19)

Hvis celebranten er præst eller diakon siger han:
Livets Gud velsigne jer,
+ Fader, Søn og Helligånd.

Alle:

Amen.

Hvis celebranten er en lægperson, nedbeder

vedkommende Guds velsignelse og betegner sig med korsets tegn:

**Livets Gud velsigne os
Fader, Søn og Helligånd.**

Alle:

Amen

Nu kan celebranten fortsætte:

**Lad os i kærlighed mindes vores afdøde
bror/søster og bede for ham/hende
og for alle, der hviler på denne kirkegård.
Lad os også bede om, at den af os,
som først skal dø, må drage herfra i Guds nåde.**

Fader vor^¼

Hil dig, Maria^¼

Herefter kan synges en salme.

*Til sidst kan celebranten indbyde følget til enkeltvis
at bestænke urnen med vievand.*

Evt. med følgende ord:

**I dåben er vi døde med Kristus
for at opstå med ham til et helt nyt liv.
Som et tegn på vores håb om opstandelsen,
er hver enkelt nu velkommen
til at bestænke urnen/graven med dåbsvandet.**

Særlige bønner

De følgende bønner kan bruges i de forskellige riter i forbindelse med døden bl.a. som dagens bøn ved begravelse og bisættelse samt ved tidebønnen for den afdøde.

For en afdød præst

Gud,
du udvalgte vores broder N.
til at tjene dit folk som præst,
og til at dele glæder, sorger og byrder i deres liv.
Vi takker dig for,
at han har forkyndt os ordet
og rakt os livets brød.
Se med barmhjertighed på,
hvad han har måttet fejle og forsømme,
og skænk ham lønnen for det gode arbejde,
han har gjort.
Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.

For et medlem af et ordenssamfund

**Herre Jesus Kristus,
du har lovet alle, der for din skyld
giver afkald på ejendom og familie,
at få det mangedobbelt igen i denne verden
og evigt liv i den kommende.**

**Vi beder dig for vores broder/søster N.:
I tro hørte han/hun dit kald og fulgte efter dig.
Lad nu ham/hende, som ønskede at tjene dig
i sine brødrres/søstres fællesskab,
gå ind til din glæde, som overgår al forventning.
Det beder vi dig om, du som lever og råder
med Faderen i Helligåndens enhed,
Gud fra evighed til evighed.**

For en afdød far

**Gud, du er vor himmelske Fader.
Se med kærlighed til N.,
der var en trofast far for sin familie.
Trøst hans kone og hans børn
i deres sorg over tabet af ham.
Optag N. i dit rige
og skænk ham fuldendelsen
af al den kærlighed og omsorg,
som han har vist sin familie i denne verden.
Det beder vi dig om ved din Søn, Jesus Kristus,
vor Herre.**

For en afdød mor

**Jesus, Guds Søn,
født som menneske af jomfru Maria, Guds Mor.
Se med kærlighed til N.,
der var en trofast mor for sin familie.
Trøst hendes mand og hendes børn
i deres sorg over tabet af hende.
Optag N. i dit rige
og skænk hende fuldendelsen
af al den kærlighed og omsorg,
som hun har vist sin familie i denne verden.
Det beder vi dig om ved din Søn, Jesus Kristus,
vor Herre.**

For en afdød ung person

**Gud, vi ved, at du er herre over liv og død;
du kan give livet, og du kan tage det.
Vi er rystede over N.'s død,
som har taget ham/hende bort fra os
så tidligt i hans/hendes liv.
Hjælp os til at finde trøst og mening
i håbet om opstandelsen,
og skænk N. evigt liv hos dig i dit rige.
Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.**

For én, som døde pludseligt

**Herre,
vi sørger over vores bror/søster N.'s
pludselige og uventede død.
Vi tror, at om vi lever eller dør, tilhører vi dig.
Vi beder dig,
vis os kraften i din kærlighed
og styrk vores tro på,
at N. er gået ind til livet hos dig i dit rige.
Ved Kristus, vor Herre.**

For én, som er død efter lang sygdom og lidelse

**Gud, vor Fader,
døden har befriet vores bror/søster N.
fra hans/hendes sygdom og lidelse.
Fulde af tillid vender vi os til dig:
Du har efter din Søns død
opvakt ham til et nyt liv hos dig.
Skænk på samme måde efter hans/hendes
smertefulde lidelse N. glæden og livet hos dig.
Hjælp os alle ad korsets vej
til at nå frem til opstandelsen.
Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.**

For én, som døde ved selvmord

Kærlige himmelske Fader.

**Alt, hvad du har skabt,
omfatter du med din kærlighed.**

Du kender vores inderste tanker og følelser.

Din højre holder os fast, hvor vi end går.

**Og hvis vi siger: "Mørket skal dække os!",
så er mørket ikke mørke for dig.**

**Oplys ved N.'s død vores mørke,
så vi i troen og håbet på dig**

kan se lyset fra din Søns opstandelse.

Ved samme Kristus, vor Herre

Se desuden missalet for flere særlige bønner.

**Ritualer
ved
børns død**

Modtagelse af et afdødt barns kiste i kirken

Hilsen

*Præsten, diakonen eller gudstjenestelederen
går til kirkedøren og hilser de tilstedeværende med
én af følgende hilsener eller med lignende ord:*

A.

**Måtte Jesus Kristus, som tog imod børn,
lagde hænderne på dem og velsignede dem,
trøste jer med sin fred og altid være med jer.**

Menighed:

Og med din ånd.

B.

**Gud vor Fader oprejste Jesus fra de døde.
Hans nåde og fred være med jer.**

Menighed:

Og med din ånd.

C.

**Måtte barmhjertighedens Gud
og trøstens Fader være med jer.**

Menighed:

Og med din ånd.

Bestækning med vievand

*Hvis barnet var døbt, bestæmker celebranten kisten
med vievand, idet han siger:*

**I dåbens vand døde N. med Kristus
for at opstå med ham til et helt nyt liv.**

**Måtte han/hun nu sammen med Kristus
få del i den evige herlighed.**

*Hvis barnet ikke var døbt, bruges der ikke vievand,
men præsten kan i stedet sige:*

Brødre og søstre.

**Herren er en trofast Gud,
som skabte os alle i sit billede.**

Alt er skabt af ham,

og hele hans skabning venter frelsens dag.

Vi betror nu N. til Guds grænseløse kærlighed

i tillid til, at vores elskede barn

må finde et hjem i hans rige.

Indgangsprocession

Kisten bæres nu til det sted, hvor den skal stå indtil begravelsen.

Påskelyset er anbragt synligt og tæt ved.

Under denne procession kan synges en salme eller en vekselsang.

Når kisten er kommet på plads, kan man anbringe et symbol fra det kristne liv på kisten som fx biblen, et kors eller lignende. Det kan enten foregå i stilhed, eller mens der siges en af følgende tekster:

Biblen

**I livet blev N. nærret af Jesu Kristi Evangelium.
Måtte Kristus nu modtage ham/ham med dette glade budskab:**

”Kom, du min Faders velsignede!”

Korset – for et døbt barn

I dåben modtog N. korsets tegn.

Lad nu ham/hende få del i Kristi sejr over synd og død.

Korset – for et udøbt barn

**Herre Jesus Kristus,
du elskede os indtil døden.**

Lad dette kors

være et tegn på din kærlighed til N.

og til os, der er samlet her i dag.

Indbydelse til bøn

*Celebranten indbyder de tilstedeværende til at bede
med følgende eller lignende ord:*

**Lad os bede for dette barn/N. og betro
ham/hende til Guds kærlige omsorg.**

Pause til stille bøn.

Indledende bøn

Celebranten siger derefter én af de følgende bønner:

A. – for et døbt barn

**Til dig, Herre, betror vi dette barn,
som er så dyrebart i dine øjne.**

Tag ham/hende i dine arme

og modtag ham/hende ind i Paradiset,

hvor der ikke er sorg eller gråd eller pine mere,

men kun fred og glæde i fylde

sammen med din Søn og din Hellige Ånd.

B. – for et døbt barn**Herre.****I sorgen påkalder vi din barmhjertighed.****Åbn dit øre for vores bønner,
og foren os en dag igen med N.****For det er vores faste tro,
at han/hun allerede har del
i det evige liv i dit rige.****Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.****C. – for et udøbt barn****Trøstens Gud.****Du, som ransager hjerte og sind,
du ved,****at vi har brug for din styrke og hjælp i dag.****Trøst N.'s forældre med visheden om,****at deres barn, som de sørger over,
nu er betroet i din kærlige varetægt.****Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.*****Menighed:*****Amen.**

Ordets liturgi

*Gudstjenesten fortsætter med ordets liturgi.
Følgende læsninger kan erstattes med andre
læsninger fra lektionaret for begravelser.*

Læsning

1 Joh 3: 1-2

Vi skal se Gud, som Gud virkelig er.

Læsning af Johannes første brev

**Se, hvor stor kærlighed Faderen har vist os,
at vi kaldes Guds børn, og vi er det!**

**Derfor kender verden ikke os,
fordi den ikke kender ham.**

**Mine kære, vi er Guds børn nu,
og det er endnu ikke åbenbaret,
hvad vi skal blive.**

**Vi ved, at når han åbenbares,
skal vi blive ligesom han,
for vi skal se ham, som han er.**

Dette er Guds ord

Vekselsang

Salme 23

Omkvæd:

Herren er min hyrde, mig skal intet fattes.

**Herren er min hyrde, jeg lider ingen nød,
han lader mig ligge i grønne enge,
han leder mig til det stille vand.**

Omkvæd:

Herren er min hyrde, mig skal intet fattes.

**Han giver mig kraft på ny,
han leder mig ad rette stier
for sit navns skyld.
Selv om jeg går i mørkets dal,
frygter jeg intet ondt,
for du er hos mig,
din stok og din stav er min trøst.**

Omkvæd:

Herren er min hyrde, mig skal intet fattes.

**Du dækker bord for mig
for øjnene af mine fjender.
Du salver mit hoved med olie,
mit bæger er fyldt til overflod.**

Omkvæd:

Herren er min hyrde, mig skal intet fattes.

**Godhed og troskab følger mig,
så længe jeg lever,
og jeg skal bo i Herrens hus
alle mine dage.**

Omkvæd:

Herren er min hyrde, mig skal intet fattes.

Evangelium

Mark 10,13-16

Lad de små børn komme til mig, for Guds rige er deres.

**Dette hellige evangelium skriver evangelisten
Markus**

**Og de bar nogle små børn til Jesus,
for at han skulle røre ved dem;
disciplene truede ad dem,
men da Jesus så det, blev han vred
og sagde til dem:
”Lad de små børn komme til mig,
det må I ikke hindre dem i,
for Guds rige er deres.**

**Sandelig siger jeg jer:
Den, der ikke modtager Guds rige
ligesom et lille barn,
kommer slet ikke ind i det.”
Og han tog dem i favn
og lagde hænderne på dem og velsignede dem.**

(Prædiken)

Forbønslitani

Celebrant:

**Jesus Kristus er vores eneste sikre håb.
Lad os bede ham gøre vores tro dybere
og bære os gennem denne mørke time.**

Forbeder:

**Herre Jesus Kristus,
du blev et lille barn for vores skyld
og delte vores liv som mennesker.
Vi beder dig.
Velsign os og støt os, Herre.**

Menighed:

Velsign os og støt os, Herre.

Forbeder:

**Du tog imod børn og lovede dem dit rige.
Vi beder dig.
Velsign os og støt os, Herre.**

Menighed:

Velsign os og støt os, Herre.

Forbeder:

Du trøstede dem,

som sørgede over tabet af børn og venner.

Vi beder dig.

Velsign os og støt os, Herre.

Menighed:

Velsign os og støt os, Herre.

Forbeder:

Du gik selv ind i lidelse og død for os alle.

Vi beder dig.

Velsign os og støt os, Herre.

Menighed:

Velsign os og støt os, Herre.

Forbeder:

Du lovede at oprejse dem, som tror på dig,

ligesom du selv blev oprejst

til herligheden af Faderen.

Vi beder dig.

Velsign os og støt os, Herre.

Menighed:

Velsign os og støt os, Herre.

Herrens bøn

Celebranten indleder Fader vor med én af følgende muligheder:

A.

Lad os nu sammen bede om styrke
og om Guds riges komme med de ord,
som vor Frelser lærte os:

B.

I kærlighed kalder Gud os sine børn,
og vi er det.
Vi beder om den styrke, vi har brug for,
med de ord, som Jesus gav os:

Alle:

Fader vor¹/₄.

Afsluttende bøn

Celebranten beder én af følgende bønner:

A.- for et døbt barn

Barmhjertige Herre.

Omgiv os med din omsorg

og trøst os i sorgen over tabet af et lille barn.

**Ligesom du har modtaget N. som dit barn ved
dåben og har optaget ham/hende i himlen,
så kald også os en dag**

til at blive forenet med ham/hende
 og til for evigt at få del i glæden i dit rige.
 Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.

Menighed:

Amen.

B.- for et udøbt barn

Herre Jesus,
 hvis moder stod sørgende ved korsets fod,
 se kærligt til disse forældre,
 som lider under tabet af deres barn.
 Giv dem som Maria styrke til
 at komme gennem lidelsen
 i tro på deres barns opstandelse.
 Du som lever og råder i al evighed.

Menighed:

Amen.

Velsignelse

Celebranten siger:

Jesus sagde:

”Lad de små børn komme til mig, det må I ikke
 hindre dem i, for Guds rige er deres.”

(Mark 10,14)

De følgende ord kan ledsages af et tegn. Fx at celebranten lægger hånden på kisten eller tegner korsets tegn på eller over den. Hvis kisten er åben, kan han gøre korstegn på afdødes pande.

Herre, giv ham/hende den evige hvile.

Menighed:

Og lad det evige lys lyse for ham/hende.

Celebrant:

Han/hun hvile i fred.

Menighed:

Amen.

Celebrant:

**Måtte hans/hendes sjæl
og alle de hensovede
ved Guds barmhjertighed hvile i fred.**

Menighed:

Amen.

Enten.

Hvis celebranten er en præst eller diakon, siger han:

**Måtte Guds fred,
som overgår al forstand,
bevare jeres hjerte og sind
i sikker forvisning om Guds
og vor Herre Jesu Kristi kærlighed.**

Menighed:

Amen.

Celebrant:

**+ Den almægtige Gud, Fader, Søn og Helligånd
velsigne jer.**

Menighed:

Amen.

Eller.

*Hvis celebranten er en lægperson,
nedkalder vedkommende Guds velsignelse, betegner
sig selv med korsets tegn og siger:*

**Måtte Guds kærlighed
og vor Herre Jesu Kristi fred
velsigne og trøste os
og blidt tørre hver tåre af vores øjne.
I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.**

Menighed:
Amen.

Begravelse af et barn (Med eller uden messe)

Indledning

Begravelsesmessen kan indledes med modtagelse af kisten ved kirkedøren og procession ind med kisten, eller indledningen kan finde sted ved kisten, hvor den allerede står.

Præsten hilser de tilstedeværende med én af følgende hilsener eller med lignende ord:

I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

Menighed:

Amen.

Præst:

A.

**Vor Herre Jesu Kristi nåde,
Gud vor Faders kærlighed
og Helligåndens samfund
være med jer.**

B.

**Barmhjertighedens Fader,
som trøster os i al vor trængsel,
være med jer.**

C.

**Nåde og fred fra Gud vor Fader,
som oprejste Jesus fra de døde,
være med jer.**

Menighed:

Og med din ånd.

D.

**Lovet være Gud, vor Herre Jesu Kristi Fader,
barmhjertighedens Fader og trøstens Gud.
Han trøste jer i al jeres trængsel.
(2 Kor 1,3.4a)**

Menighed:

Amen.

E.

**Således siger Herren:
Kom til mig, alle I,
som slider jer trætte og bærer tunge byrder,
og jeg vil give jer hvile.
(Matt 11,28)**

Menighed:

Amen.

Bestækning med vievand

Hvis barnet var døbt, bestænk celebranten kisten med vievand, idet han siger:

**I dåbens vand døde N. med Kristus
for at opstå med ham til et helt nyt liv.
Måtte han/hun nu sammen med Kristus
få del i den evige herlighed.**

Hvis barnet ikke var døbt, bruges der ikke vievand, men præsten kan i stedet sige:

**Brødre og søstre. Herren er en trofast Gud,
som skabte os alle i sit billede.
Alt er skabt af ham, og hele hans skabning venter
frelsens dag.
Vi betror nu N. til Guds grænseløse kærlighed
i tillid til, at vores elskede barn
må finde et hjem i hans rige.**

Indgangsprocession

Kisten bæres nu til det sted, hvor den skal stå indtil begravelsen. Påskelyset er anbragt synligt og tæt ved. Under denne procession kan synges en salme eller en vekselsang.

Når kisten er kommet på plads, kan man anbringe et symbol fra det kristne liv på kisten som fx biblen, et kors eller lignende. Det kan enten foregå i stilhed, eller mens der siges en af følgende tekster:

Biblen

**I livet blev N. næret af Jesu Kristi Evangelium.
Måtte Kristus nu modtage ham/ham
med dette glade budskab:
”Kom, du min Faders velsignede!”**

Korset – for et døbt barn

**I dåben modtog N. korsets tegn.
Lad nu ham/hende
få del i Kristi sejr over synd og død.**

Korset – for et udøbt barn

**Herre Jesus Kristus,
du elskede os indtil døden.
Lad dette kors være et tegn
på din kærlighed til N.
og til os, der er samlet her i dag.**

Bodsritus

***Hvis modtagelse ved kirkedøren, bestænkning med
vievand og placering af symboler er gået forud,
udelades bodsritus.***

Hvis ikke, følger nu bodsritus.

***Man kan vælge de sædvanlige muligheder eller ét af
følgende kyrielitanier.***

A.

Diakon/præst:

Herre Jesus Kristus!

Du har vist os vejen til Faderen.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Diakon/præst:

Ved din død har du skænket verden livet.

Vi beder dig: Kristus, forbarm dig.

Menighed:

Kristus, forbarm dig.

Diakon/præst:

Du har beredt en bolig for os i din Faders hus.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

B.

Diakon/præst:

Herre Jesus Kristus!

Ved at blive menneske

har du givet os del i Guds liv.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Diakon/præst:

Ved din død

har du åbnet livets port for os.

Vi beder dig: Kristus, forbarm dig.

Menighed:

Kristus, forbarm dig.

Diakon/præst:

Ved din opstandelse

har du skænket os håb om evigt liv.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Præst

Den almægtige Gud forbarme sig over os,

han forlade os vore synder

og føre os til det evige liv.

Menighed

Amen.

Dagens bøn

Lad os bede!

Efter et kort øjeblik med stille bøn siger præsten én af følgende bønner:

A. - for et døbt barn.

Kærlige himmelske Fader,
da N. stod på tærsklen til livet,
tog du ham/hende til dig i dåben
som dit eget barn.
Derfor forstår du sorgens byrde,
som tynger os ved tabet af ham/hende.
Let vores byrde
og trøst os i sorgen med visheden om,
at N. nu er kommet hjem til dig
og lever i din kærlige favn.

B. - for et udøbt barn

Trøstens Gud.
Du, som ransager hjerte og sind, du ved,
at vi har brug for din styrke og hjælp i dag.
Trøst N.'s forældre med visheden om,
at deres barn, som de sørger over,

nu er betroet i din kærlige varetægt.
Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.

Ordets liturgi

Alt efter de pastorale hensyn kan man læse én eller to læsninger før evangeliet.

Prædiken

Menighedens forbønner

A.

Præsten:

Lad os nu lægge vores bønner
frem for vor Himmelske Fader.
Han som følte smerten ved sin Søns død.

Forbeder:

For N., Guds barn og arving til hans rige,
at han/hun nu og i al evighed.
må hvile trygt i Guds kærlige favn.
Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

**For N.'s familie, for særligt hans/hendes
(forældre, far, mor, søskende, bror, søster..),
at de må føle Kristi helbredende kraft
midt i deres smerte og sorg.
Derom beder vi.**

Menighed:
Herre, hør vor bøn.

Forbeder:
**For N.'s venner,
dem, som legede med ham/hende
og som holdt af ham/hende,
at de må blive trøstede i deres tab
og styrkede i kærligheden til hinanden.
Derom beder vi.**

Menighed:
Herre, hør vor bøn.

Forbeder:
**For alle forældre,
som sørger over deres børns død,
at de må blive trøstet i visheden om,
at deres børn er hos Gud.
Derom beder vi.**

Menighed:
Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

For de børn,
som er døde af sygdom og sult,
at disse små må få plads tæt ved Herren
ved hans himmelske bord.
Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

For hele Kirken,
at vi alle må forberede os til vores dødstime,
hvor Gud vil kalde os ved navn,
når vi skal gå fra denne verden til den næste.
Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Præsten:

Himmelske Fader.
Du betroede N. til vores omsorg,
og nu omfavner du ham/hende i din kærlighed.

Tag N. i din varetægt sammen med alle børn, der
er døde.

Trøst os, der søger at gøre din vilje

og at kende din fred.

Det beder vi dig om ved Jesus Kristus, din Søn.

Menighed:

Amen.

Hvis begravelsen er med messe, fortsættes nu med frembærelsen af gaverne.

Er begravelsen uden messe, afsluttes forbønnen med Fader vor og den følgende bøn. Præsten indleder Fader vor:

Lad os i det faste håb om Guds barmhjertighed bede til vor himmelske Fader, som Guds Søn selv har lært os:

Alle:

Fader vor ¼

Præst:

Herre over liv og død,

hjælp dit folk,

som sætter sin lid til din barmhjertighed,

**støt os her i livet med din almagt,
og før os frem til evighedens glæde.**

Afskedsritus

Ved begravelse uden messe kommer afskedsritus umiddelbart efter forbønnen og en salme.

Ved begravelse med messe går præsten efter den afsluttende bøn og en eventuel salme hen til kisten, og vendt mod menigheden indleder han afskeden med en af følgende tekster:

A. - for et døbt barn.

Gud kender i sin visdom vore dages tal.

N., som han tog til sig i dåben,

har han nu kaldt hjem til sig.

Legemet, som vi nu begraver,

vil en dag stå op til et nyt liv i din herlighed.

Det er vores faste tro,

at N., fordi han/hun var døbt,

allerede er gået ind til dette nye liv.

Det er vores faste håb,

at vi en dag skal gøre det samme.

Lad os bede Gud trøste N.'s familie og venner,

og styrke deres længsel efter glæden i himlen.

Det beder vi om ved Kristus, Guds opstandne Søn.

B. - for et udøbt barn.

I tro på Jesus Kristi opstandelse

vil vi nu tage afsked med N.'s jordiske legeme.

I tillid beder vi til Gud,

**som har skabt alle mennesker,
og for hvis øjne hele skabningen lever,
at han vil oprejse dette barn
til livet hos sig i opstandelsens herlighed.
Det beder vi om ved Kristus, Guds opstandne Søn.**

Menighed:

Amen.

Præsten fortsætter:

A - for et døbt barn

Gud,

du giver os livet og opretholder det for os.

Hos dig når vi hjem.

Vi overgiver N. i dine arme.

Ved dåben begyndte han/hun sin rejse hjem til dig.

Tag ham/hende nu til dig

og giv ham/hende det liv,

som er lovet dem,

der er genfødt af vand og Helligånd.

Vend dig også til dem, der har lidt dette tab.

Styrk familiens bånd og vores fællesskab.

Bekræft os i tro, håb og kærlighed,

så vi kan bringe hinanden din fred

**og en dag stå sammen med alle dine hellige,
som priser dig.**

**Det beder vi dig om i din Søns navn,
ham, som du oprejste fra de døde,
Jesus Kristus, vor Herre.**

B. - for et udøbt barn

**Gud,
du giver os livet og opretholder det for os.
Hos dig når vi hjem.
Vi overgiver N. i dine arme.**

**Da N. endnu var i moders liv,
havde du ham/hende for øje.
Alle hans/hendes dage var skrevet i din bog.**

**Tag ham/hende nu hjem til dig
og giv ham/hende den bolig hos dig,
som har været bestemt for ham/hende, før
han/hun blev til.**

**Vend dig også til dem, der har lidt dette tab.
Styrk familiens bånd og vores fællesskab.
Bekræft os i tro, håb og kærlighed,
så vi kan bringe hinanden din fred
og en dag stå sammen med alle dine hellige,
som priser dig.**

**Det beder vi dig om i din Søns navn,
ham, som du oprejste fra de døde,
Jesus Kristus, vor Herre.**

*Kisten kan nu bestænkes med vievand og
incenseres.*

A - for et døbt barn

**Ved bestækningen kan der siges:
I vand og Helligånd blev du døbt.
Måtte Herren fuldende i dig,
hvad han begyndte i dåben.**

**Ved incenseringen kan der siges:
Dit legeme var Helligåndens tempel.
Måtte det, som blev sået i forgængelighed,
opstå i uforgængelighed.**

B - for et udøbt barn

Ved bestækningen kan der siges:

Ved skabelsen svævede Guds Ånd over vandet for at skabe nyt liv.

Måtte Gud føre dig ind til livet i Paradiset.

Ved incenseringen kan der siges:

Gud har skabt dig i sit billede.

Måtte han fuldende, hvad han har begyndt ved skabelsen.

Efter bestækning og incensering fortsætter præsten:

Lad os nu i bøn følge N. til hans/hendes sidste hvilested.

Udgang

Ceremonien i kirken afsluttes med en salme.

Kisten kan bæres ud under salmen eller under et postludium.

På kirkegården ved et barns begravelse

Indledning

Når følget er forsamlet ved graven, indleder celebranten jordfæstelsen med en opfordring til bøn, med en bøn eller med nogle passende ord.

Det liv, som N. har modtaget af sine forældre, er ikke tilintetgjort ved døden.

Gud har taget ham/hende ind til det evige liv.

Når vi nu overgiver hans/hendes legeme til jorden, så lad os trøste hinanden i vores sorg i troen på, at vi en dag vil blive genforenet med N.

Velsignelse af graven

Herre Jesus Kristus,

tre dage hvilede du selv i graven

for påskemorgen at opstå fra de døde.

Derfor velsigner vi denne + grav i dit navn,

for at den også for os skal blive et håbets tegn.

Graven kan bestænkes med vievand.

Kisten sænkes

Celebranten:

**Kærlige himmelske Fader.
 Du er altid omsorgsfuld og blid.
 Til din kærlighed overgiver vi N.,
 der bragte glæde i vort liv for så kort tid.
 Tag du ham/hende i din favn i dit evige rige.**

**Vi beder for hans forældre (og søskende),
 som sørger ved tabet af deres barn (og
 bror/søster).
 Giv dem mod,
 og hjælp dem i deres smerte og sorg.
 Må de alle en dag mødes igen
 i dit riges glæde og fred.
 Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.**

Menighed:
Amen.

Herefter sænkes kisten ned i graven.

*Hvis bestækning med vievand og incensering ikke
 har fundet sted i kirken, kan det gøres nu.*

A. - for et døbt barn

**Ved bestækningen kan der siges:
 I vand og Helligånd blev du døbt.**

**Måtte Herren fuldende i dig,
hvad han begyndte i dåben.**

Ved incenseringen kan der siges:
**Dit legeme var Helligåndens tempel.
Måtte det, som blev sået i forgængelighed,
opstå i uforgængelighed.**

B. - for et udøbt barn

Ved bestækningen kan der siges:
**Ved skabelsen svævede Guds Ånd over vandet for
at skabe nyt liv.
Måtte Gud føre dig ind til livet i Paradiset.**

Ved incenseringen kan der siges:
**Gud har skabt dig i sit billede.
Måtte han fuldende, hvad han har begyndt ved
skabelsen.**

Jordpåkastelse

Celebranten kaster herefter 3 gange jord på kisten, idet han siger:

Af jord er du kommet.

Til jord skal du blive.

Af jord skal du igen opstå.

Han gør korstegn over kisten, idet han siger:

Jeg betegner dig med korsets hellige tegn,

i hvilket vor Herre og Frelser forløste dig.

Fred være med dig.

Herre, giv ham/hende den evige hvile.

Menighed:

Og lad det evige lys lyse for ham/hende.

Celebrant:

Han/hun hvile i fred.

Menighed:

Amen.

Sang

Herefter kan der følge en opstandelses- eller trosbekendelsessalme, eller Magnificat, Benedictus, eller Nunc dimittis. Man kan også sammen sige trosbekendelsen.

Bøn for levende og døde

Celebrant:

**Lad os påkalde vor Herre Jesu Kristi
barmhjertighed for alle de afdøde.**

**Kristus, verdens Frelser,
fri dem for skyld og synd.**

Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

**Lad dem nå til fuldendelsen
i fællesskabet med dig.**

Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

**Vi beder også for dem, der sørger over N.
Trøst dem i deres smerte.**

Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

**Gør dem faste i troen og styrk dem i håbet.
Derom beder vi.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Celebrant:

**Styrk os og hold os fast i din tjeneste.
Derom beder vi.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Herrens bøn

**Lad os i kærlighed mindes N. og bede for
ham/hende
og for alle, der hviler på denne kirkegård.
Som sønner og døtre af en kærlig Gud
lad os nu bede med hans Søns tillidsfulde ord.**

Fader vor $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$.

Slutningsbøn

A.

Milde Fader i himlen.

**N. er nu gået ind i dit rige
og ligger svøbt i din kærlighed.**

**Giv hans/hendes forældre ro i hjertet,
og bring fred ind i deres liv.**

**Styrk deres tro
og fyld deres hjerter med håb.**

B.

Kærlige Gud.

**I denne sidste stund står vi sammen i bøn,
fordi vi stoler på din medfølelse og kærlighed.**

**Trøst os i forvisningen om,
at N. lever med Dig og din Søn Jesus Kristus
i Helligåndens enhed.**

Menighed:

Amen.

Velsignelse af følget

A.

Håbets Gud

fyldte jer med al glæde og fred i troen,
så I må blive rige i håbet ved Helligåndens kraft.

(Rom 15,13)

B.

Måtte vor Herre Jesu Kristi Gud,

Herlighedens Fader,

oplyse jeres hjertes øjne,

så I forstår hvilket håb,

han kaldte jer til,

og hvor overvældende stor hans magt er

i dem, som tror.

(Ef 1,17-19)

Hvis celebranten er præst eller diakon siger han:

Livets Gud velsigne jer,

+ Fader, Søn og Helligånd.

Menighed:

Amen.

Hvis celebranten er en lægperson, nedkalder

*vedkommende Guds velsignelse, betegner sig selv
med korsets tegn og siger:*

Livets Gud velsigne os,

Fader, Søn og Helligånd.

Nu kan celebranten fortsætte:

**Lad os i kærlighed mindes vores afdøde
bror/søster og bede for ham/hende
og for alle, der hviler på denne kirkegård.
Lad os også bede om, at den første af os,
som skal dø, må drage herfra i Guds nåde.**

Fader vor^{1/4}

Hil dig, Maria^{1/4}

Herefter kan synges en salme.

*Til sidst kan celebranten indbyde følget til enkeltvis
at bestænke kisten med vievand.*

Evt. med følgende ord:

**I dåben er vi døde med Kristus
for at opstå med ham til et helt nyt liv.
Som et tegn på vores håb om opstandelsen,
er hver enkelt nu velkommen
til at bestænke kisten med dåbsvandet.**

Bisættelse af et barn

(Med eller uden messe)

Indledning

Bisættelsesmessen kan indledes med modtagelse af kisten ved kirkedøren og procession ind med kisten, eller indledningen kan finde sted ved kisten, hvor den allerede står.

Præsten hilser de tilstedeværende med én af følgende hilsener eller med lignende ord:

I Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

Menighed:

Amen.

Præst:

A.

**Vor Herre Jesu Kristi nåde,
Gud vor Faders kærlighed
og Helligåndens samfund
være med jer.**

Menighed:

Og med din ånd.

B.
Barmhjertighedens Fader,
som trøster os i al vor trængsel,
være med jer.

Menighed:
Og med din ånd.

C.
Nåde og fred fra Gud, vor Fader,
som oprejste Jesus fra de døde,
være med jer.

Menighed:
Og med din ånd.

D.
Lovet være Gud, vor Herre Jesu Kristi Fader,
barmhjertighedens Fader og trøstens Gud.
Han trøste jer i al jeres trængsel.
(2 Kor 1,3.4a)

Menighed:
Amen.

E.
Således siger Herren:
Kom til mig,
alle I, som slider jer trætte
og bærer tunge byrder,
og jeg vil give jer hvile.
(Matt 11,28)

Menighed:
Amen.

Bestænkning med vievand

Hvis barnet var døbt, bestæunker celebranten kisten med vievand, idet han siger:

I dåbens vand døde N. med Kristus
for at opstå med ham til et helt nyt liv.
Måtte han/hun nu sammen med Kristus
få del i den evige herlighed.

Hvis barnet ikke var døbt, bruges der ikke vievand, men præsten kan i stedet sige:

Brødre og søstre.

**Herren er en trofast Gud,
som skabte os alle i sit billede.**

Alt er skabt af ham,

og hele hans skabning venter frelsens dag.

Vi betror nu N. til Guds grænseløse kærlighed

i tillid til, at vores elskede barn

må finde et hjem i hans rige.

Indgangsprocession

Kisten bæres nu til det sted,

hvor den skal stå indtil bisættelsen.

Påskelyset er anbragt synligt og tæt ved.

Under denne procession

kan synges en salme eller en vekselsang.

Når kisten er kommet på plads, kan man anbringe et

symbol fra det kristne liv på kisten som fx biblen, et

kors eller lignende. Det kan enten foregå i stilhed,

eller mens der siges en af følgende tekster:

Biblen

**I livet blev N. nærret af Jesu Kristi Evangelium.
Måtte Kristus nu modtage ham/ham
med dette glade budskab:
”Kom, du min Faders velsignede!”**

Korset – for et døbt barn

**I dåben modtog N. korsets tegn.
Lad nu ham/hende få del
i Kristi sejr over synd og død.**

Korset – for et udøbt barn

**Herre Jesus Kristus,
du elskede os indtil døden.
Lad dette kors være et tegn
på din kærlighed til N.
og til os, der er samlet her i dag.**

Bodsritus

*Hvis modtagelse ved kirkedøren, bestænkning med
vievand og placering af symboler er gået forud,
udelades bodsritus.*

Hvis ikke, følger nu bodsritus.

*Man kan vælge de sædvanlige muligheder eller ét af
følgende kyrielitanier.*

A.

Diakon/præst:

Herre Jesus Kristus!

Du har vist os vejen til Faderen.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

Diakon/præst:

Ved din død har du skænket verden livet.

Vi beder dig: Kristus, forbarm dig.

Menighed:

Kristus, forbarm dig.

Diakon/præst:

Du har beredt en bolig for os i din Faders hus.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:

Herre, forbarm dig.

B.

Diakon/præst:

Herre Jesus Kristus!

Ved at blive menneske

har du givet os del i Guds liv.

Vi beder dig: Herre, forbarm dig.

Menighed:
Herre, forbarm dig.

Diakon/præst:
**Ved din død
har du åbnet livets port for os.
Vi beder dig: Kristus, forbarm dig.**

Menighed:
Kristus, forbarm dig.

Diakon/præst:
**Ved din opstandelse
har du skænket os håb om evigt liv.
Vi beder dig: Herre, forbarm dig.**

Menighed:
Herre, forbarm dig.

Præst:
**Den almægtige Gud forbarme sig over os,
han forlade os vore synder
og føre os til det evige liv.**

Menighed:
**Amen.
Dagens bøn**

Lad os bede!

Efter et kort øjeblik med stille bøn siger præsten én af følgende bønner:

A.- for et døbt barn.

**Kærlige himmelske Fader,
da N. stod på tærsklen til livet,
tog du ham/hende til dig i dåben
som dit eget barn.
Derfor forstår du sorgens byrde,
som tynger os ved tabet af ham/hende.
Let vores byrde
og trøst os i sorgen med visheden om,
at N. nu er kommet hjem til dig
og lever i din kærlige favn.**

**B. - for et udøbt barn
Trøstens Gud.
Du, som ransager hjerte og sind,**

**du ved,
at vi har brug for din styrke og hjælp i dag.
Trøst N.'s forældre med visheden om,
at deres barn, som de sørger over,
nu er betroet i din kærlige varetægt.
Det beder vi dig om ved Kristus, vor Herre.**

Ordets liturgi

Alt efter de pastorale hensyn kan man læse én eller to læsninger før evangeliet.

Prædiken

Menighedens forbønner

A.

Præsten:

Lad os nu lægge vores bønner
frem for vor Himmelske Fader.
Han som følte smerten ved sin Søns død.

Forbeder:

For N., Guds barn og arving til hans rige,
at han/hun nu og i al evighed.
må hvile trygt i Guds kærlige favn.
Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

For N.'s familie, særligt for hans/hendes
(forældre, far, mor, søskende, bror, søster..),
at de må føle Kristi helbredende kraft
midt i deres smerte og sorg.
Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

For N.'s venner,
dem, som legede med ham/hende
og som holdt af ham/hende,
at de må blive trøstede i deres tab
og styrkede i kærligheden til hinanden.
Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

For alle forældre,
som sørger over deres børns død,
at de må blive trøstet i visheden om,
at deres børn er hos Gud.
Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

For de børn,
som er døde af sygdom og sult,
at disse små må få plads tæt ved Herren
ved hans himmelske bord.
Derom beder vi.

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Forbeder:

**For hele Kirken,
at vi alle må forberede os til vores dødstime,
hvor Gud vil kalde os ved navn,
når vi skal gå fra denne verden til den næste.
Derom beder vi.**

Menighed:

Herre, hør vor bøn.

Præst:

**Himmelske Fader.
Du betroede N. til vores omsorg,
og nu omfavner du ham/hende i din kærlighed.
Tag N. i din varetægt sammen med alle børn,
der er døde.
Trøst os, der søger at gøre din vilje
og at kende din fred.
Det beder vi dig om ved Jesus Kristus, din Søn.**

Menighed:

Amen.

Hvis bisættelsen er med messe, fortsættes nu med frembærelsen af gaverne.

Er bisættelsen uden messe, afsluttes forbønnen med Fader vor og den følgende bøn. Præsten indleder Fader vor:

Lad os i det faste håb om Guds barmhjertighed bede til vor himmelske Fader, som Guds Søn selv har lært os:

Alle:

Fader vor ¼

Præst:

**Herre over liv og død,
hjælp dit folk,
som sætter sin lid til din barmhjertighed,
støt os her i livet med din almagt,
og før os frem til evighedens glæde.**

Afskedsritus

Ved bisættelse uden messe kommer afskedsritus umiddelbart efter forbønnen og en salme.

Ved bisættelse med messe går præsten efter den afsluttende bøn og en eventuel salme hen til kisten, og vendt mod menigheden indleder han afskeden med én af følgende tekster:

A. - for et døbt barn.

Gud kender i sin visdom vore dages tal.

N., som han tog til sig i dåben,

har han nu kaldt hjem til sig.

Legemet, som vi nu begraver,

vil en dag stå op til et nyt liv i din herlighed.

Det er vores faste tro,

at N., fordi han/hun var døbt,

allerede er gået ind til dette nye liv.

Det er vores faste håb,

at vi en dag skal gøre det samme.

Lad os bede Gud trøste N.'s familie og venner,

og styrke deres længsel efter glæden i himlen.

Det beder vi om ved Kristus, Guds opstandne Søn.

B. - for et udøbt barn.

I tro på Jesus Kristi opstandelse

vil vi nu tage afsked med N.'s jordiske legeme.

**I tillid beder vi til Gud,
som har skabt alle mennesker,
og for hvis øjne hele skabningen lever,
at han vil oprejse dette barn til livet hos sig
i opstandelsens herlighed.
Det beder vi om ved Kristus,
Guds opstandne Søn.**

Menighed:
Amen.

Præsten fortsætter:

A. - for et døbt barn

**Gud,
du giver os livet og opretholder det for os.
Hos dig når vi hjem.
Vi overgiver N. i dine arme.
Ved dåben
begyndte han/hun sin rejse hjem til dig.
Tag ham/hende nu til dig
og giv ham/hende det liv,
som er lovet dem, der er genfødt af vand og
Helligånd.**

**Vend dig også til dem, der har lidt dette tab.
Styrk familiens bånd og vores fællesskab.**

**Bekræft os i tro, håb og kærlighed,
så vi kan bringe hinanden din fred
og en dag stå sammen med alle dine hellige,
som priser dig.**

**Det beder vi dig om i din Søns navn,
ham, som du oprejste fra de døde,
Jesus Kristus, vor Herre.**

B. - for et udøbt barn

**Gud,
du giver os livet og opretholder det for os.
Hos dig når vi hjem.
Vi overgiver N. i dine arme.**

**Da N. endnu var i moders liv,
havde du ham/hende for øje.
Alle hans/hendes dage var skrevet i din bog.**

**Tag ham/hende nu hjem til dig
og giv ham/hende den bolig hos dig,
som har været bestemt for ham/hende,
før han/hun blev til.**

**Vend dig også til dem, der har lidt dette tab.
Styrk familiens bånd og vores fællesskab.
Bekræft os i tro, håb og kærlighed,**

**så vi kan bringe hinanden din fred
og en dag stå sammen med alle dine hellige,
som priser dig.**

**Det beder vi dig om i din Søns navn,
ham, som du oprejste fra de døde,
Jesus Kristus, vor Herre.**

*Kisten kan nu bestænkes med vievand og
incenseres.*

A. - for et døbt barn

Ved bestækningen kan der siges:

I vand og Helligånd blev du døbt.

Måtte Herren fuldende i dig,

hvad han begyndte i dåben.

Ved incenseringen kan der siges:

Dit legeme var Helligåndens tempel.

Måtte det, som blev sået i forgængelighed,

opstå i uforgængelighed.

B. - for et udøbt barn

Ved bestækningen kan der siges:

**Ved skabelsen svævede Guds Ånd over vandet
for at skabe nyt liv.**

Måtte Gud føre dig ind til livet i Paradiset.

Ved incenseringen kan der siges:

Gud har skabt dig i sit billede.
Måtte han fuldende,
hvad han har begyndt ved skabelsen.

Jordpåkastelse

Kristus siger:
Jeg er opstandelsen og livet;
den, der tror på mig, skal leve, om han end dør.

*Celebranten kaster herefter 3 gange jord på kisten,
idet han siger:*

Af jord er du kommet.
Til jord skal du blive.
Af jord skal du igen opstå.
Han gør korstegn over kisten, idet han siger:
Jeg betegner dig med korsets hellige tegn,
i hvilket vor Herre og Frelser forløste dig.
Fred være med dig.

Herre, giv ham/hende den evige hvile.

Menighed:
Og lad det evige lys lyse for ham/hende.

Celebrant:
Han/hun hvile i fred.

Menighed:

Amen.

Sang

Herefter kan der følge en opstandelses- eller trosbekendelsessalme, eller Magnificat, Benedictus, eller Nunc dimittis. Man kan også sammen sige trosbekendelsen.

Slutningsbøn

A.

Kærlige Gud,

din Søn har fornedret sig i lidelsen

og derved oprejst den faldne verden;

han har overvundet døden og åbnet os indgangen til livet.

Skænk os sammen med N. og alle de afdøde glæden ved at elske og prise dig uden ophør.

Det beder vi dig om ved samme Kristus, vor Herre.

Menighed:

Amen.

B.

**Himmelske Fader,
i troen bekender vi,
at din Søn er død og opstanden for os.
Vi beder dig,
lad os opstå i saligheden
sammen med vores afdøde søstre og brødre.
Ved Kristus vor Herre.**

Menighed:

Amen.

C.

**Himmelske Fader,
vi takker dig for,
at du ved din Søns opstandelse
har ladet dit lys oplyse verdens og dødens mørke.
Giv os kraft til at følge dit lys i vores liv,
indtil vi alle når hjem til dig.**

Menighed:

Amen.

D.

**Herre vor Gud,
du er nær hos alle, der påkalder dig.
Også vi kalder på dig i vores nød og smerte.
Lad os ikke synke ned
i modløshed og fortvivlelse,**

**men trøst os ved dit nærvær.
Giv os kraft ved din kærlighed,
som er stærkere end døden.
Før også os sammen med vores afdøde
frem til det nye og evige liv.
Ved Kristus vor Herre.**

Menighed:

Amen.

Velsignelse af følget

A.

**Håbets Gud fylde jer
med al glæde og fred i troen,
så I må blive rige i håbet ved Helligåndens kraft.
(Rom 15,13)**

B.

**Måtte vor Herre Jesu Kristi Gud,
Herlighedens Fader,
oplyse jeres hjertes øjne,
så I forstår, hvilket håb
han kaldte jer til,
og hvor overvældende stor hans magt er
i dem, som tror.
(Ef 1,17-19)**

Hvis celebranten er præst eller diakon siger han:
**Livets Gud velsigne jer,
+ Fader, Søn og Helligånd.**

Menighed:
Amen.

*Hvis celebranten er en lægperson, nedkalder
vedkommende Guds velsignelse, betegner sig selv
med korsets tegn og siger:*
**Livets Gud velsigne os,
Fader, Søn og Helligånd.**

Udgang

Celebranten:

Lad os nu i bøn følge N. til hans/hendes sidste hvilested.

Ceremonien i kirken afsluttes med en salme.

Kisten kan bæres ud under salmen eller under et postludium.

Ved rustvognen kan celebranten sige:

Lad os i kærlighed mindes vores afdøde bror/søster og bede for ham/hende og for alle de afdøde.

Lad os også bede om, at den første af os, som skal dø, må drage herfra i Guds nåde.

Fader vor^¼.

Hil dig, Maria^¼

Mens kisten kører væk, kan man synge en salme.